No. 40. Donderdag 5 October 1922. 22ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Nederl.-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO, Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Bede om Hulp.

Schreven wij verleden week:

„Wie wil mede helpen eene ongelukkige Indische vrouw, die onlangs uit Java te Rotterdam aangekomen, beroofd werd van het weinige geld, dat zij bezat en wier reiskoffer met inhoud toen door den hotelhouder aldaar als pand werd ingehouden, omdat zij niet in staat was de hotelrekening, groot f 93.— te voldoen? Binnenkort gaat zij op 's Rijks kosten als onvermogende naar haar geboorteland terug, laat ons hopen, weder in het bezit van haar koffer met goed, zoo barmhartige menschen hiertoe willen mede werken en kleine of grootere gaven zenden aan het adres van:

E. H. SOESMAN, Prins Mauritslaan 28, Den Haag, Penningmeester van „Boeatan", waar de arme vrouw radeloos binnen kwam en door een der dames van het Propaganda-Comité voor de Ind. Kunstnijverheid liefderijk werd opgenomen;"

en werden toen reeds van eenige liefdadigen te zamen f 38.— ontvangen, sedert zijn nog binnengekomen van:

G. H., Deventer	f	10.—
H. E. F., den Haag	„	5.—
W. v. B., Amsterdam	„	10.—
Javalus, Bl.	„	10.—
N. N., den Haag	„	5.—
H. D. H. B., den Haag	„	5.—
G. K., Doorn	„	25.—
C. F., Scheveningen	„	2.50
C. J. K., Alkmaar	„	2.50
H. U. F., Bloemendaal	„	5.—
J. T. C., Santpoort	„	10.—
H. W. F., den Haag	„	2.50
M. M., den Haag	„	2.50

Te zamen dus f 133.—

De arme vrouw krijgt dus in elk geval haar koffer met kleederen terug. Daar zij echter pas in de tweede helft van November a.s. zal kunnen vertrekken en de dame, bij wie zij nu in is, haar niet langer kan herbergen, zal er naar een goedkoop kosthuis voor haar worden omgezien.

Giften blijven dus zéér welkom aan boven opgegeven adres.

De openbare meening.

Bij den op 31 Augustus neergekomen lintjesregen zijn enkele druppels gevallen op vertegenwoordigers van de pers in onze overzeesche gewesten. De heeren Berretty en Zaalberg, respectievelijk directeur van Aneta en hoofdredacteur van het *Batav. Nieuwsblad,* werden benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau. Zij zijn de eerste Nederlandsch-Indische journalisten-in-functie, die door de hooge regeering onderscheiden werden. Zij is er niet te vlug mede geweest. Een vijftal, een tiental jaren geleden werd, zelfs in Indische regeeringskringen, er reeds op gewezen, dat leden van het Nederlandsch-Indisch journalistencorps recht hadden op een koninklijke onderscheiding. Mannen die dag-in dag-uit voor de belangen van Indië op de bres stonden, die bereid waren het Nederlandsche gezag te steunen in moeilijke dagen, menschen, die pionierswerk verrichtten op nog onontgonnen gebied, werden ieder jaar gepasseerd. Men heeft er zich over verwonderd en later heeft het ontstemming verwekt. Nu eindelijk schijnt men ter bevoegder

BESCHIKBAAR.

plaatse begrepen te hebben, dat men toch wel iets dient te doen en wellicht zal men, mettertijd, het juiste inzicht ook ten aanzien van deze materie verkregen hebben. Er is in ieder geval een begin gemaakt met de erkenning der verdiensten van de Indische pers; het hoogst verdienstelijke werk van den heer Berretty, die door de door hem tot stand gebrachte telegrafische Aneta-diensten Indië zooveel dichter bij Nederland bracht, is niet onopgemerkt gebleven. Hopen wij, dat deze huldiging óók beteekent, dat men niet langer wenscht, dat al te gereede het oor wordt geleend aan hen, die meenen, dat in Indië enkel een „hoon-pers" bestaat. Er zijn er ook in ons land, en zelfs in wat men noemt beschaafde kringen, die niet weten, dat er dagbladen in Indië verschijnen en dezulken kan men het moeilijk kwalijk nemen, dat zij geen waardeering hebben voor de verdiensten van den Indischen journalist.

Het verschil in waardeering van den arbeid van den Nederlandschen en Indischen journalist is jarenlang zeer scherp geweest. Het aantal „koninklijk onderscheiden" Nederlandsche journalisten is legio, was legio al jaren terug. En eerst nu valt voor de allereerste maal een Indisch journalist de hooge onderscheiding te beurt. Indië en de harde werkers in het koloniale land zijn ook in dit opzicht op schrikkelijke wijze achtergesteld bij het moederland.

De Indische journalist is geen nieuwtjesjager als het meerendeel zijner Hollandsche collega's. Hij staat op een onafhankelijk standpunt en geeft leiding, wanneer zijn collega in het moederland nog aan de correctietafel wordt geroepen. Hij loopt niet mank van geestelijke eenzijdigheid, want hij is niet het slachtoffer van een in het volmaakte doorgevoerde rubriceering. Hij wordt vaak geroepen den weg te traceeren door een nog onontgonnen gebied. De Nederlandsche journalist werkt in een dicht bewoonde wereld, figuurlijk gesproken; van hem wordt geen pionierswerk verwacht of geëischt. De Indische journalist begint zijn dagtaak des morgens half acht, acht uur en is tevreden als zijn dagtaak om zes uur 's avonds beëindigd is. Dan komt het avondwerk nog. Hij werkt onder zeer ongunstige omstandigheden, vergeleken bij zijn Nederlandschen collega, maar zijn werktijd kan men ongeveer twee maal zoo lang stellen.

De Indische journalist staat midden in het volle koloniale leven. Niets ontgaat hem en voor alles heeft hij belangstelling. Hij zal nooit als zijn Hollandsche collega zeggen: „o, dat moet ge me niet vragen, want dat hoort niet bij mijn rubriek." Doordien hij op zoo velerlei gebied actief werkzaam moet zijn, is het journalistieke sentiment uiterst fijn in hem ontwikkeld. Zijn drang misstanden op te heffen, in duistere zaken de waarheid aan het licht te brengen, is veel sterker dan bij zijn Westerschen collega, omdat hij veel dichter tegenover de consequenties staat.

Hij staat in het maatschappelijk leven boven de partijen; hij kan tegen de regeering zijn, maar weet dan wat *loyal opposition* is; is hij vóór de regeering, dan vindt deze in hem iemand, die iederen dag gereed staat, zoo noodig, haar te verdedigen. Hij schraagt het Nederlandsche gezag; zonder den steun der loyale Nederlandsch-Indische dagbladpers zouden er heel wat meer zieke plekken in het Indische staatslichaam zijn.

Indische dagbladen worden in Holland weinig en zelden geregeld gelezen. En dan hoort men nu en dan van „relletjes", van „persoonlijke aanvallen" en men spreekt van „smaad-" en „hoonpers" en men vergeet de ontzaglijke cultureele taak, welke de journalist in de tropen vervult. En dan is er nog iets, dat men vergeet of liever, waarmede men onbekend is en dat volkomen het recht ontneemt de Indische pers te beoordeelen zooals Westersche „intellectueelen", die de Indische samenleving niet kennen, gewoonlijk plegen te doen. Dat is, dat in het Westen alles om systemen en stelsels, in Indië alles om personen draait. Valt de pers in het Westen een systeem aan, dan ziet de pers in de tropen zich tegenover personen geplaatst. Het karakter van den strijd wordt dan onmiddellijk anders. Dit is een factor van zeer veel beteekenis, die altijd of bijna altijd over het hoofd wordt gezien, wanneer men in Nederland een oordeel uitspreekt over het karakter der Indische dagbladpers.

De Indische journalist zal nooit in uitersten vervallen, want, veelzijdig ontwikkeld als hij is, ziet hij gemakkelijker de harmonie, het evenwicht in geestelijke dingen. Men zal in een Indisch dagblad nooit over een boek, over een concert, over een dansavond een ziekelijk-weeke beschouwing vinden, verfijnd van woordkeus, geraffineerd van zinbouw, zooals de Hollandsche bladen die vaak met kolommen tegelijk hun lezers voorzetten. Want de journalist, die 's avonds het optreden van een danseres „verslaat", heeft des middags een lange beschouwing gewijd aan een nieuw irrigatiewerk, waardoor in een eertijds woeste streek welvaart aan duizenden wordt gebracht. Hij staat, zeiden wij reeds, in het volle koloniale leven en wel met beide voeten op den beganen grond; hij oordeelt met een scherp ontwikkeld associatievermogen en met gezond verstand; hij leeft niet binnen de beperkte lijnen van een toegewezen „rubriek".

Langen tijd heeft de Indische journalist zijn zware taak, van zoo groot cultureel belang, vervuld zonder eenige waardeering van buiten. Toen is hij, in zekeren zin, slachtoffer geworden van valsche voorstellingen: men schetste hem in het moederland als een, die er blijde lust in heeft te smaden en te hoonen. Het is nog zeer onlangs gebeurd, dat een in de Hollandsche journalistiek vergrijsd dagbladschrijver een smalenden toon aannam op een afscheidsdiner een collega aangeboden, die bij een Indisch dagblad was aangesteld.

Het wordt tijd, dat de scheeve voorstellingen, welke in Nederland nog bestaan omtrent de Indische dagbladpers, eens grondig worden herzien. De Indische journalist smaadt niet en hoont niet bij voorkeur, hij is iemand met veel temperament en met zeer veel zin voor waarheid, rechtvaardigheid en onafhankelijkheid. Meer wellicht dan in eenig ander land, geldt in Indië de uitspraak van den Franschman: „le journal c'est un monsieur". Dat wil ook zeggen, dat een krant karakter moet hebben, persoonlijken moed, temperament, durf. Hij praat niet en vertelt nieuwtjes, hij zegt wat en geeft richting aan.

Nu de hooge regeering blijk heeft gegeven den arbeid van de Indische dagbladpers te waardeeren, mag worden aangenomen, dat ook „men" volgen zal, dat men meer aandacht aan haar werk zal schenken en zuiverder tegenover haar werkwijze en inzichten zal komen te staan. Dit zou een belangrijke stap in de goede richting beteekenen. Want waardeering van dezen arbeid zal in niet geringe mate Oost en West nader tot elkander brengen.

J. KONING.

Derde Koloniale Vacantiecursus voor Geografen.

In aansluiting aan ons vorig bericht omtrent bovengenoemden cursus kunnen wij thans mededeelen, dat deze zal worden gehouden van 27—29 December a.s. te Amsterdam, in de groote gehoorzaal van het Laboratorium voor Gezondheidsleer, Mauritskade 57 (Oosterpark). Het programma vermeldt: Dr. W. M. Docters van Leeuwen, directeur van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg: „De plantengroei van de hoogste bergtoppen van Java"; Dr. H. C. Prinsen Geerligs, directeur van de filiale Nederland van het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie, te Amsterdam: „De verbreiding van de suikerindustrie over de wereld"; de heer P. de Roo de la Faille, oud-Lid van den Raad van Indië, te 's-Gravenhage: „Waarom de Vorstenlandsche agrarische toestanden dienden te worden hervormd"; Prof. Dr. N. J.

Krom, Hoogleeraar te Leiden: „De restauratie van oud-Javaansche bouwwerken".

Voorts zal in hetzelfde gebouw plaats hebben eene demonstratie van speciale kaarten betreffende Java, verspreid in officieele verslagen, periodieken en publicaties over bijzondere onderwerpen (voor zoover noodig toegelicht door leden van het Comité), terwijl tijdens den leergang in het gebouw der afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut, Keizersgracht 690, eene tentoonstelling van ethnografica uit Zuid-Sumatra is ingericht, welke voor de deelnemers toegankelijk is.

De deelneming is opengesteld voor leeraren in de aardrijkskunde aan inrichtingen voor voorbereidend hooger, voor middelbaar onderwijs en tot opleiding van onderwijzers (-essen), benevens voor studenten in de aardrijkskunde. Van de deelnemers zal eene bijdrage van ƒ 3.— geheven worden.

Elke deelnemer ontvangt kosteloos een geschrift, aangevende de hoofdlijnen van de voordrachten, alsmede de daarbij eventueel behoorende tabellen en cijfers.

Inlichtingen verstrekt de Secretaris-Penningmeester der Commissie van Voorbereiding, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Zwolsche weg 65, Deventer, Postrekening No. 66084, bij wien men zich vóór 15 October e.k. door storting van bovengemelde bijdrage als deelnemer kan opgeven.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Krachten uit Nederland.

De *Loc.* (van 10 Aug.) ziet in het verzoek der Indische Regeering aan den minister van Koloniën, om *den aanvoer van particuliere Nederlandsche werkkrachten stop te zetten*, geen principieel stelling nemen inzake de kwestie, of er voor jongelui uit Holland momenteel een kans bestaat op een positie in Indië, doch een practische poging om de werklooze krachten in Indië eerst aan emplooi te helpen.

Het blad merkt echter o.m. op, gelijk ook het *Soer. Hbl.* betoogde, dat het aanbod van beschikbare krachten in Indië, het moge *kwantitatief* voldoende zijn, om de vacatures te bezetten, lang niet altijd *kwalitatief* voldoende is. Wie de vraagadvertenties in de groote Indische dagbladen geregeld volgt, zal opmerken, dat voor tal van betrekkingen, welke bepaalde bekwaamheden eischen, herhaaldelijk nieuwe oproepingen moeten worden gedaan en het is bekend genoeg, dat ondanks de werkloosheid het moeilijk is om voor tal van betrekkingen goede of ook maar *redelijke* krachten te vinden.

In den „wilden" *hausse*-tijd werden geen eischen gesteld; men nam ieder aan, die zich aanbood. Thans zijn de tijden veranderd en vraagt men naar *bekwame* krachten.

De *Loc.* noemt het waarschuwen door de Indische Regeering in de Nederlandsche Pers onverstandig. Evenals het *Soer. Hbl.*, grondt het blad zijn bezwaar op het feit, dat het beroep een tot oordeelen niet bevoegde schare bereikt. De Regeering had moeten preciseeren, *welke* krachten Indië wèl, en welke het *nog niet* in voldoende mate kan opleveren.

Haar actie zal nu wellicht kunstmatig de werkloosheid beperken, doch ze zal tezelfder tijd kunstmatig den aanvoer van arbeidskrachten fnuiken, daarmede ook tot algemeene schade kunstmatig de arbeidsmarkt naar boven schroeven, terwijl ze op den duur tal van bedrijven zal belemmeren in hun juiste streven om zich in den bestaansstrijd uit te rusten met de beste krachten.

Zoo zal deze Regeeringsbemoeienis een kortzichtige blijken te zijn, een ingrijpen in een natuurlijk proces, dat zich noodzakelijk moet wreken.

Het *Soer. Hbl.* (van 12 Aug.) is van meening, dat de *Loc.* in de laatste alinea's misschien wat te sceptisch gestemd is, in het algemeen moet men het er mee eens zijn, dat de Indische Regeering de zaak te zwart bij den minister voorbrengt.

De Oost-Java-editie der *Ind. Crt.* spreekt van „een succes voor Federatie en V. v. L.", naar aanleiding van het Regeeringsoptreden, en herinnert aan het telegram van den Suikerbond aan den Landvoogd, hetwelk luidde:

„De Algemeene Vergadering van den Suikerbond, gehouden dd. 25 Febr. 1922 te Soerabaja:

„gehoord de discussies inzake de thans heerschende werkloosheid in Ned.-Indië;

„van oordeel, dat het wenschelijk ware de import van nieuwe krachten naar die gebieden, waar crisiswerkloosheid heerscht, te beperken, dan wel geheel te verbieden;

„spreekt de wenschelijkheid uit, dat de Regeering maatregelen neme, die er toe kunnen leiden dat geen nieuwe importkrachten worden uitgezonden naar en worden te werk gesteld in Ned.-Indië, zoolang onder de werklooze Europeesche werknemers geschikte krachten kunnen worden gevonden, om in de vacatures, voorkomende in het Indische bedrijfsleven, te voorzien."

De *Loc.* van 11 Aug. merkt hierbij op, dat in het telegram van den Suikerbond dan toch twee reserves worden gemaakt:

1°. wilde de Suikerbond den aanvoer stuiten naar gebieden „waar crisiswerkloosheid heerscht" en dus niet den aanvoer naar het geheele veld van het Indische bedrijfsleven;

2°. wilde de Suikerbond importbeperking voorzoover in Indië zelf „geschikte" krachten konden worden gevonden en dus niet algemeene stopzetting van import.

In de mededeeling van Aneta over de Regeeringsbemoeienis vindt de *Loc.* van die reserves weinig terug. Het bezigen van de door haar vaagheid misverstand stichtende uitdrukking „een overcompleet van werkkrachten op verschillend gebied" beteekent een algemeene waarschuwing om uit Indië weg te blijven, zonder beperking hetzij van territorialen of kwalitatieven aard.

De *N. Soer. Crt.* geeft het werkgeversstandpunt weer en voert argumenten aan, welke, volgens de *Loc.*, aanvaard kunnen worden als vertolkend tegelijk het algemeen-Indisch belang, zooals ook de Loc. dat ziet:

Uitvoerig is in de *Nwe Soer. Ct.* uiteengezet, hoe moeilijk het vaak is, aan geschikte werkkrachten te komen; en men kan van de maatschappijen toch ook niet verwachten, dat zij personen in dienst zullen nemen, die volkomen ongeschikt zijn, alleen omdat deze menschen thans toevallig zonder werk zijn.

Elke bedrijfstak stelt zijn bizondere eischen, vakopleiding is dus noodzakelijk.

Hieruit vloeit voort, dat wanneer voor een bepaalde industrie meer aanbod van werkkrachten is dan vraag, bij een andere juist het omgekeerde het geval is.

In elk geval mag hier van op de werkgevers uitgeoefenden *dwang* geen sprake zijn; dezen zijn trouwens verstandig genoeg om geen werkkrachten uit Holland te laten komen, indien zij in Indië te vinden zijn; de hierdoor verkregen besparing van onkosten is niet onaanzienlijk.

Dat het voor Hollandsche jongelui momenteel niet zonder gevaar is op de bonnefooi naar Indië te komen, geven wij toe; in zooverre kunnen waarschuwingen in de dagbladen dus nut stichten.

De werkgever stelt zich op het standpunt, dat hij voor zijn bedrijf die personen in dienst zal kunnen nemen, welke door hun opleiding en capaciteiten waarborgen bieden, dat zij zullen voldoen; het is zijn goed recht dat men hem hierin vrij laat, zoo goed als men den werknemer in geen enkel opzicht belemmert in de keuze van een werkkring.

Ten slotte bepleit de *N. Soer. Crt.* opnieuw de samenstelling van een werkloosheidsstatistiek voor heel Indië, een taak, volgens de *Loc.*, gemakkelijker opgegeven dan uitgevoerd.

Volksraad en Staatsinrichting.

In een nabetrachting over de voorjaarszitting van den Volksraad roert de heer *J. H. Ritman* in het *P. E. B.*-orgaan met een enkel woord *het ontwerp-staatsinrichting* aan:

Hier verluidt, dat politieke groepen in Nederland in het ontwerp gekend zijn. Men mag veronderstellen, dat het ook in Holland nauwelijks geestdriftige voorstanders ontmoet heeft, maar dat het zal worden aanvaard als het minst-slechte, dat in de tegenwoordige verhoudingen zijn beslag krijgen kan.

Voor zoover het mogelijk is de stemming te peilen, zal de Volksraad ook bereid zijn deze herziening te aanvaarden en kan slechts verzet worden verwacht uit de groep van hen, die vreezen, dat in plaats van een „overheersching" van uit het Plein geregeld, nu de koloniale Nederlander „overheer-

sching" overneemt.

Het *Soer. Hbl.* van 3 en 5 Aug. wijdt een uitvoerige beschouwing aan deze nieuwe Staatsinrichting van Ned.-Indië; in het nummer van 12 Aug. bespreekt het blad de desbetreffende beschouwing in het *Vrijzinnig Weekblad* van den heer K(erkkamp).

D. van Hinloopen Labberton.

Over deze, ook volgens de *Deli Crt.* (van 9 Aug.) *merkwaardige* figuur, die onlangs Indië heeft verlaten, schrijft *De Taak* o.m.:

En hoe heftiger de tegenstand, hoe harder hij duwde, pousseerde, propageerde, volhield; van ophouden wist hij niet, van toegeven nog minder, van ongelijk bekennen evenmin.

Maar hij had geen ongelijk: hij zag, althans voelde, zijn doel en daarin mocht hij niet wijken, daarin had hij gelijk.

En welk een veelzijdigheid in dezen éénen man: Javaansch, Maleisch, Soendaneesch, Kawi en ik weet niet hoeveel Inlandsche talen meer; dan Japansch; verder specialist in het Sanskriet, waarvan juist een spraakkunst van zijn hand het licht heeft gezien, Pali, Latijn, alle mogelijke en onmogelijke moderne talen. En evenzoo goed thuis in scheikunde, natuurkunde en sterrenkunde. Wie doet het hem na, de ingewikkeldheden van de verschillende scholen van Hindoewijsbegeerte à l'improviste uiteen te zetten, of het systeem van de Veda's, de Oepanishads, of in een lezing van anderhalf uur de Hindoe'sche sterrenkunde duidelijk uit te leggen... Wie, om een metrische Hollandsche vertaling van de Bhagavad Gita en tegelijk een Sanskriet-vertaling van „Aan des Meesters Voeten" en een Sanskriet-uitgave van diezelfde Bhagavad Gita — het Heilandslied — tot stand te brengen?

Een cursus over economie, over het Indisch staatsrecht, over Hegel's wijsbegeerte of over den Islam was voor hem een kleinigheid, waarvoor hij zich niet meer behoefde voor te bereiden; de theosofische litteratuur had voor hem geen geheimen; het Javaansche volk, zijn adat en tradities kent hij als maar een enkele en evenzoo die van de Soendaneesche bevolking...... *En dat alles had hij zich zelf bijgebracht: ten volle autodidact.* Als suikerchemiker uitgekomen, *in Indië gewerkt* voor zijn grootambtenaarsexamen en steeds maar doorgewerkt, gelezen, gestudeerd......

Oppervlakkige wijsheid, onwetenschappelijk gedoe — schreeuwen zijn tegenstanders. Laat het niet zoo àf, zóó volledig zijn geweest als elk der specialisten ieder in zijn eigen vak bereikt heeft; hij was goed en grondig op de hoogte van 20 vakken tegen zij in één. En hij was een formidabel tegenstander. Hij streed altijd naar drie, vier zijden te gelijk en als hij één denkbeeld propageerde, beval hij tegelijk een stuk of wat nieuwigheden op ander gebied aan...... Maar terwijl hij al den weerslag kreeg van het verzet dergenen, die zijn voorstellen als onmogelijk, krankzinnig, gevaarlijk uitkreten, maakte hij het anderen, die minder ver mikten, die minder ver zagen, mogelijk om de dingen tot stand te brengen, die zonder zijn baanbrekende actie nog lang tot de onmogelijkheden zouden hebben behoord.

Twee dingen mogen bij zijn vertrek zijnen vijanden nog wel eens duchtig voor oogen worden gehouden: Labberton's vaderlandsliefde en zijn absolute onbaatzuchtigheid.

En de moed, die hem nimmer faalde; de volharding, ja, de hardnekkigheid, die hem kenmerkte; de kracht, die hem eigen was — hij putte die alle uit zijn levensbeschouwing: *dat de wereld evolueert en dat die evolutie geleid wordt door handen van Grooteren dan menschen, en dat wie in Hunnen dienst arbeidt, onzelfzuchtiglijk tot heil der menschheid, dat die bouwt op den onwrikbaren rotssteen van Godes plan!*

Een hoogst merkwaardige figuur gaat Indië verlaten.

De opheffing van de laatsten der Kaja-Kaja's.

De *Archipel Post* gaf vanaf 22 Juni l.l. een reeks artikelen over de Kaja-Kaja's in Zuid Nieuw-Guinea. Na het eerste artikel richtte het Volksraadslid, de heer Burer, eenige vragen tot de Regeering, om spoedige hulp voor het armzalige overblijfsel van de Kaja-Kaja's, die uit hun verval moeten worden opgeheven.

In het algemeen is de Papua het waard, dat men wat voor hem doet. De Papua is slim; hij is een uitstekend werkman, een uitmuntend schutter en daardoor een goed soldaat. In Britsch- en het vroegere Duitsche Papua presteert hij meer dan de Javaan. Bij eenige selectie kan men uit de Papua's arbeiders recruteeren, die voor alle werkzaamheden zeer geschikt zijn. In het ons niet behoorend deel van Papua zijn de Papua's zoowel ploegknechten als timmerlieden, huisjongens zoowel als machinisten. De Kiwaies, een stam der Kaja's aan de Britsche grens, de Mambaries, de Boeka Boekas leveren de beste manschappen van de Britsche gewapende politie in Papua.

De Papua in het overige Nieuw-Guinea is een zeer nuttig lid der maatschappij geworden. Dit kan de Kaja-Kaja ook nog worden, mits men hem nu helpe, anders is het te laat.

De Arch. Post betoogt vervolgens, dat men de Kokospalmenperceelen aan het strand voor den Kaja-Kaja had moeten reserveeren; in Merauke zouden thans de palmbosschen aan de kust aan de bevolking kunnen teruggegeven worden. In het achterland, waarop de Kaja-Kaja nu aangewezen is, kan hij niet leven. Meer geneesheeren en meer hospitaaltjes zijn noodig om de ziekten te bestrijden. De paradijsvogeljacht worde verboden, vooral omdat zij het volk in onrust houdt en ook al weer het volk zijn bestaansmiddelen ontneemt.

Het blad brengt een eeresaluut aan den Inlandschen geneesheer in Merauke; hij en de pastoors doen meer dan hun plicht.

Het mijnbedrijf in Celebes.

De Regeering wil trachten de opening van het mijnbedrijf in Celebes over te laten aan het particulier initiatief.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Verslag van de reis naar Siam, China en Rusland van den Indischen Volksleider Semaoen, Directeur van het te Semarang verschijnende Dagblad „Sinar Hindia".

III (Slot).

Aangezien de volksbeweging in China een goed voorbeeld kon zijn voor die, welke in Ned.-Indië plaats heeft, vond spreker daarin aanleiding zijne buitenlandsche reis te benutten, ten einde zich op de hoogte te stellen van den tegenwoordigen stand van zaken in dat land en te trachten daaruit eenige leering te putten.

Zooals bekend, is China thans een republiek, tengevolge van de vroegere plaats gehad hebbende revolutionnaire beweging, welke de keizerlijke dynastie dwong plaats te maken voor den nieuwen bestuursvorm.

Volgens spreker had die beweging een ander karakter als die van de groote Fransche revolutie in het laatst van de 18e eeuw, aangezien de Chineesche vroegere leiders dier beweging thans legerhoofden zijn geworden en tot de militaristische groep zijn toegetreden.

Gewoonlijk zijn die personen in hun optreden autocratisch en als zij dus van democratie spreken, dan is dat slechts lippentaal.

Daarbij komt nog, dat de bestuurshoofden een eigenaaardig gebruik maken van de gelden, welke in 's lands kassen aanwezig zijn, tot groot nadeel van de menigte, die zich daartegen verzet en eene actie in het leven heeft geroepen, welke aan die gebrekkige toestanden een einde moet maken.

Ook in Ned.-Indië zal men gebrekkige toestanden moeten opruimen.

Het geld der vereenigingskas moet voor de beheerders daarvan iets heiligs en, in het belang der vrijmaking van het volk, steeds beschikbaar zijn.

Spreker weet niet of die vrijmaking vrijwillig door het Nederlandsch gezag zal worden geschonken, dan wel of zij door de volkskracht zal moeten worden veroverd, doch hoe dit zij, men volge de Chineesche gebruiken niet na en beheere de vereenigingsgelden in goede trouw, tot tijd en wijle die in het werkelijk volksbelang kunnen worden besteed.

Onder de landen, welke in Azië naar onafhankelijkheid verlangen, behoort ook Siam.

Onder invloed staande van het Engelsche en Fransche kapitalisme, bestaat er nog geen volksbeweging in dat land, doch wel bestaat er een streven, zoowel bij den Onderkoning als bij de dorpsbewoners en bergbevolking, om zich van het vreemde kapitaal los te maken.

In het algemeen kan men zeggen, dat in geheel Azië eene volksbeweging aan den gang is, die ook in Ned.-Indië haar invloed zal doen gevoelen.

Met betrekking tot den dagelijkschen gang van zaken van de leiding der Ned.-Indische volksbeweging, merkte de spreker op, dat die rekening heeft te houden met de tijdsomstandigheden.

En, waar nu eenmaal in den tegenwoordigen tijd elk land economisch afhankelijk is van andere landen, daar zal die leiding tot op zekere hoogte internationaal moeten zijn.

Wanneer bijv. in Amerika of in een ander land de prijzen der levensmiddelen zóódanig stijgen dat eene volksbeweging wordt uitgelokt, dan zal die prijsstijging ook eene volksbeweging in het leven moeten roepen in Ned.-Indië, dat zoovele levensmiddelen uit Amerika betrekt.

Zulk eene beweging zal dan plaats hebben, zonder dat Moskou daartoe de bevelen heeft gegeven.

De tegenwoordige bedrijfstoestanden in Ned.-Indië zijn van dien aard, dat men wel gedwongen wordt eene defensieve in plaats van eene offensieve houding aan te nemen en daarbij een program vast te stellen, waarvan de inhoud overeenstemt met dien van de andere landen.

Met opwekking aan de aanwezigen om daartoe mede te werken, eindigde spreker zijne rede.

De kameraden Soemantri, Mohamad Joesoef, Roebajan, Soekindar en Djojopranoto voerden daarna nog het woord, waaruit in hoofdzaak bleek, dat men met de denkbeelden van den heer Semaoen instemde en hoopte dat men aan de verspreiding van de communistische denkbeelden zou medewerken en daaraan zulk een kracht zou bijzetten, dat zij tot goede uitkomsten zou leiden.

Nadat de voorzitter zijne vreugde had uitgedrukt over het gesproken woord, las hij den inhoud voor van het uit Parijs ontvangen schrijven van den heer Malakka, waarin deze te kennen gaf, dat, al was de afstand ook groot, hij in zijn hart toch was bij de onderwerpen, die Ned.-Indië bezighouden.

Hij hoopte spoedig terug te keeren.

Het tijdens de vergadering ontvangen telegram luidde aldus:

„Openbare vergadering Leiden 29 Mei sprekers „Malakka en Wijnkoop betuigt sympathie met Malakka's actie voor vrij Indonesië."

Het daarop verzonden antwoord luidde:

„Vergadering S. I. Semarang 4 Juni dankt voor „de beslissing door vergadering Leiden genomen."

De heer Mohamad Jasin gaf vervolgens het voorzitterschap aan den heer Semaoen over, die zich voorstelde zoo spoedig mogelijk een nieuw program van actie samen te stellen.

Onder handgeklap en het zingen van het lied der Internationale werd ten 11 ure de vergadering gesloten.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Geldverkwisting bij het Beheer der Staatsspoorwegen in Ned.-Indië.

Herhaaldelijk werden in deze kolommen opgenomen de klachten over het beheer der Staatsspoorwegen in Ned.-Indië, welke in de Chineesche en Maleische nieuwsbladen waren voorgebracht.

Die grieven hadden in hoofdzaak betrekking op het vervoer van personen en handelsgoederen, op de onzindelijkheid in de rijtuigen, op de partijdigheid van het controleerend personeel, enz.

Latere berichten meldden evenwel, dat, bij het invoeren van de bezuinigingsmaatregelen, de bezuiniging bij het beheer der Staatsspoorwegen zóódanig streng werd doorgevoerd, dat geen dubbeltje werd uitgegeven, alvorens het behoorlijk een tiental malen was omgekeerd.

In de „Perniagaän" van 15 Mei 1922 komt thans een stuk voor, waarin, in verband met de aanzienlijke geldelijke verliezen, welke worden geleden, het denkbeeld wordt ter sprake gebracht, om het Staatsbeheer der Indische Staatsspoorwegen maar liever aan particulieren over te dragen.

Het is algemeen bekend, zegt de schrijver, dat de weg, dien het Staatsbeheer bij de Staatsexploitatie volgt, niet goed is en dat het publiek dit hoofdzakelijk toeschrijft aan het feit, dat dat beheer zich te veel stelt op een ambtelijk standpunt.

Ook het ondergeschikt personeel, in dienst bij de Indische Staatsspoorwegen, zegt de schrijver, is de meening toegedaan dat een pacht(?)contract, in handen van particulieren, behoorlijk geldelijk voordeel zal afwerpen en dus beter aan het doel zal beantwoorden [1]).

In het opstel van den schrijver heet het, dat de tegenwoordige geldelijke verliezen onder meer moeten worden toegeschreven aan de houding van de kopstukken van het beheer, die zich op een te hoog standpunt stellen tegenover het andere spoorwegpersoneel, daarbij vergetende, dat, na de genoten speciale opleiding, dit niet als het dienstpersoneel van een gewonen transportondernemer kan worden bejegend.

Een op de hoogte van spoorwegtoestanden zijnd persoon verklaarde, dat zoolang hij daarbij werkzaam was geweest, hij van de bij het Staatsbeheer aanwezige hoogere en lagere ambtenaren slechts zeer zeldzaam iemand had ontmoet die op de hoogte was van zijne taak.

Ware dat niet het geval en iedereen voldoende bekwaam voor zijn werk, dan zou de exploitatie van de Indische Staatsspoorwegen wel met de helft van het thans aanwezige personeel kunnen geschieden.

Als bewijs, welke eigenaaardige opvattingen bij het Staatsbeheer somtijds voorzitten, haalt de schrijver aan het verzoek van eene firma te Indramajoe om tariefverlaging van de vervoerkosten van eene hoeveelheid rijsthalmen, waarvoor 350 wagons noodig waren.

Artikel 10 sub B van het Algemeen Reglement liet dit toe en een verzoek, om 350 wagons beschikbaar te stellen, was in werkelijkheid toch geen geringe zaak.

Eene particuliere maatschappij zou zonder twijfel terstond een vervoercontroleur hebben gezonden naar de firma, met het doel over de aangelegenheid te onderhandelen en met haar tot eene wederzijdsche schikking te geraken, zooals plicht dit voorschrijft, doch het antwoord van het spoorbeheer was kortweg, dat niet in het verzoek kon worden getreden.

En aangezien op zulk eene ambtelijke beschikking, wellicht van een enkel ambtenaar, geen hooger beroep bestaat, was de zaak daarmede afgedaan.

Een particulier transportaannemer had het verzoek zeer zeker meer welwillend behandeld, al had hij dan ook geen speciale opleiding voor het spoorwegbedrijf genoten.

In het laatst van het jaar 1920 en in het begin van het jaar 1921 hadden, zooals men zich wellicht zal herinneren, onregelmatigheden plaats op de tramlijn te Krawang.

De tekortkomingen van het Inlandsch personeel werden echter niet onderzocht, uit vrees van den betrokken ambtenaar dat aan zekere geheimen openbaarheid zou worden gegeven.

[1]) De schrijver maakt geen melding van het strategisch voordeel voor den Staat, wanneer deze in het bezit is van eigen spoorwegen en eigen spoorwegmateriaal.

In den tijd van 2 maanden hadden toenmaals 3 à 4 ontsporingen plaats.

Toen de betrokken ambtenaar vervangen was, kwamen zoovele onregelmatigheden aan het licht, dat strenge maatregelen moesten worden genomen en veel personeel uit den dienst werd verwijderd.

Hoe langen tijd met de treinkaarten, die clandestien op andere lijnen werden gebezigd, was geknoeid en hoe groot de geldelijke schade dientengevolge was, welke aan het Staatsspoorwegbeheer werd toegebracht, weet de schrijver niet te zeggen.

Alleen meent hij als zijne overtuiging te moeten uitspreken, dat deze wonderlijke aangelegenheid hare oorzaak vindt in de onverschilligheid der hoogere ambtenaren, waarvan, tot zijne nog grootere verbazing, nimmer één uit den dienst werd verwijderd.

Ware het beheer in handen geweest van eene particuliere transportonderneming, zijns inziens zou het aan geen twijfel onderhevig zijn, of deze zou veel spoediger op de hoogte van den werkelijken gang van zaken zijn geweest.

Met de opmerking, dat het lagere personeel, als het gebruik maakt van de dienstauto's, wordt gestraft en de hoogere ambtenaren in de jongste Paaschweek in de Directiewagen een pleizierreis maakten van Batavia naar Bandoeng èn Garoet, sluit de schrijver zijn artikel.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Christmas-eiland.

In aansluiting bij een in het vorig Kol. Weekbl. onder het opschrift „Kortzichtige Staatkunde" (rubriek „Uit de Europeesche pers") opgenomen bericht over het Christmas-eiland, ontleenen we thans aan het Alg. Landbouwweekbl. voor N.-I. het navolgende.

Een der opvarenden van de Canopus, die de reis naar Christmas-eiland met de (eclips-) expeditie heeft medegemaakt, en thans vandaar is teruggekeerd, vertelt omtrent dit interessante plekje gronds o.m.

Den tweeden dag van het vertrek uit Priok kwam 's ochtends om 8 uur het eiland in zicht en tegen 10 uur kon het reeds goed worden waargenomen. Het vrij hooge en rotsachtige eiland maakte den indruk van een tafelberg. Onbewoond was het in geen geval, want in groote zwermen vlogen meeuwen, fregatvogels en andere gevleugelde rotsbewoners ons al krijschende tegemoet. Naderbij stoomend kwamen we in de baai die op de kaart als „Flying Fisch Cove" aangegeven staat; de kust was hier eveneens rotsachtig, doch vertoonde op een meter of twintig boven de zee een vlakke strook aan den voet van den berg, waarop diverse gebouwen staan. In zee uitstekend zagen wij twee schroefpaalsteigers van buitengemeene hoogte, zoodanig gebouwd, dat de bovenkant der steigers gelijk lag met het voornoemde rotsplateau.

Christmas-eiland is aangekocht door een Schotsche maatschappij [1]), die er phosphaat graaft, hetgeen boven op den berg in groote hoeveelheden aan de oppervlakte gevonden wordt. Daar die plaats ver in het binnenland ligt, is er een soort kabelspoor, dat voor het transport ervan zorg draagt. Bij de steile helling boven het plaatsje is een soort stortkoker gemaakt, waardoor het gegraven materiaal naar beneden gestort wordt, alwaar het verder wordt vervoerd naar de loodsen. Verwerkt wordt het echter niet, daar het regelrecht naar de schepen gaat.

Het Europeesche personeel der maatschappij bestaat uit twaalf menschen, van wie er drie gehuwd zijn. Verder is er een soort overheidspersoon, die al de gouvernementsbetrekkingen tegelijk bekleedt [2]).

De Phosphaat Maatschappij is verder in het bezit van een schip, dat zorgt voor den geregelden aanvoer van levensmiddelen en andere benoodigdheden. Gemiddeld komen, zoo ging mijn zegsman verder, drie schepen per maand, doch soms komen er wel eens een paar tegelijk. Dan is er plaats te kort en moeten er eenige blijven drijven tot de andere klaar zijn. Zoo heeft bijv. het schip, dat de Engelsche expeditie aanbracht, tien dagen rondgedreven, hetgeen natuurlijk niet bepaald aangenaam genoemd kan worden voor het geleerde gezelschap.

In de maanden November tot en met Maart, als de Noordwestenwind door staat, kan er echter met geen mogelijkheid een schip meren en zijn de menschen geheel op zich zelf aangewezen. Het eiland ligt geheel geïsoleerd, daar er geen enkele kabelverbinding is, doch er zal tegen November begonnen worden met de oprichting van een draadloos station.

En waar krijgen jullie water vandaan? vroeg ik, daar we nergens sporen van een riviertje gezien hadden. O, dat komt van de Oostkust, lichtte hij me in; daar hebben we een waterval, die ons ruimschoots voorziet: twee zeven kilometer lange pijpleidingen, één over de bergen en één langs de kust, voeren het water naar het plaatsje.

Cultures komen op het eiland, dat overigens niet onvruchtbaar bleek te zijn [1]), niet voor; er is een poging gewaagd met rubber, die echter mislukte, maar er groeien allerlei soorten vruchten, waarvan de meeste soorten geïmporteerd zijn.

Viervoetige dieren komen er op het eiland gansch niet voor; de dierenwereld bestaat uit zeevogels, flying foxes (kalongs) en duizenden landkrabben, die op alle mogelijke en onmogelijke plaatsen in holen in den grond leven. Volgens den zegsman zijn het de reinigers van het land, want alles wat neervalt, en niet verder kan komen, wordt door hen opgepeuzeld. In den paringstijd marcheeren ze in groote troepen naar zee, waar de eieren gelegd worden en na eenige weken komen dan in nog grooter hoeveelheden de jongen naar wal kruipen, om daar een woonplaats te zoeken. Bij dezen algemeenen intocht sterven echter ettelijke der jonge dieren en hunne doode lichamen verspreiden dan een ondragelijke lucht.

Ziedaar het eiland Christmas.

De dooden-cultus bij de Sadang Toradja's op Celebes.

Bij een reeks, uit ethnographisch oogpunt wel belangrijke, foto's, opgenomen in No. 40 van „Het Leven", teekent de redactie aan:

De Sadang is een der grootste rivieren op het eiland Celebes. In haar stroomgebied wonen de Sadang Toradja's een volksstam van zeer bijzonderen aard, een uitstervend bergvolk, waarin bewaard is gebleven de traditie van oudvaderlijke Inlandschheid; slechts bij hooge uitzondering met Europeanen en speciaal met Hollanders in aanraking komend, hechten zij in onvervalscht conservatisme aan de ceremoniën van stam en geloof.

Een onzer lezers, op zoek naar rubber-terreinen, is zoo vriendelijk ons de keurcollectie van foto's af te staan, die wij reproduceeren [2]), voorstellende den doodencultus, de reeks traditioneele gebruiken, voornamelijk bestaande in de zoogenaamde offers, waartoe karbouwen en varkens bij honderden gedood worden en de hanengevechten, „ten overstaan" der voor het feest gekozen Koningin en eindelijk den doodendans, welke bij een sterfgeval op Midden-Celebes van heel den aanverwanten vriendenkring opgeëischt wordt — zoo merkwaardig als men die nergens vindt.

Het hier in beeld gebrachte doodenfeest werd gehouden bij het overlijden van het buiten zijn land gestorven hoofd Rante Pao Pong Maranka: de uitgestrekte rijstvelden van dit gebied zijn het tooneel, waarop dit vreemdaardig „feest des doods" in velerlei opvolgende tafereelen „gevierd" wordt.

Sluiters' Monthly.

Dr. F. D. K. Bosch opent de Sept.-afl. met een bijdrage „The restoration of Hindu-Javanese monuments", waarop dezerzijds reeds de aandacht werd gevestigd, daar deze studie ook in het Nederlandsch verscheen in het tijdschrift „Djawa". — Prof. J. Klopper geeft eene beschrijving van „The engineering University of Bandoeng". — Onder het opschrift „Vendetta" (bloedwraak) een kort artikel van Pr. Vertenten, waaruit opnieuw diens groote bekendheid met de zeden der Marindineezen blijkt. — De hr. G. G. van der Kop geeft eene beschrijving van de wajang wong of -orang. — Three weeks neath Java's sun is de titel eener bijdrage van L. G. Blochman. — Ten slotte een op oud-Batavia betrekking hebbend artikel „Toko Merah", door V. I. van de Wall. — Onnoodig te zeggen dat ook deze afl. inderdaad schitterend is geïllustreerd.

De West-Indische Gids.

Inhoud der Oct.-afl. Over de bestuursinrichting van Curaçao, door Dr. B. de Gaay Fortman. (In hoofdzaak bespreking van die onderdeelen der bestuursinrichting, welke door den gouverneur bij den Kolonialen Raad aanhangig zijn gemaakt). — Het zoutbedrijf op St. Martin. Een onderzoek naar de middelen te zijner verbetering (slot), door F. S. Langemeijer. — Hoe met een voorstel van Gouverneur van

1) Deze mededeeling dient o.i. onder eenige reserve te worden aanvaard, want het eiland werd in 1888 door Engeland geannexeerd en onder het bestuur der Straits-Settlements gebracht volgens gegevens der „Colonial Office List." (Red. Kol. Weekbl.)

2) De Encyclopaedie van N.I. zegt dat het eiland bewoond is door plm. 250 personen, Europeanen, Britsch-Indiërs, Maleiers en Chineezen. Genoemde „Office List" vermeldt echter een getal van 1100, behalve het Europeesche personeel der phosphaat-maatschappij. (Red. Kol. Weekbl.)

1) In 1904 werd het eiland botanisch onderzocht door den bekenden natuuronderzoeker H. W. Ridley. De uitkomsten zijn vastgelegd in een uitvoerige studie van zijn hand, getiteld „An expedition to Christmas island", in Journal of the Straits Branch R. A. Soc. dl. 45 (1906), bl. 120—271. (Red. Kol. Weekbl.)

2) Vergissen we ons niet wanneer we de veronderstelling opperen dat deze reeks foto's reeds „het licht zag" op een der z.g.n. Indische filmavonden waarbij de heer L. van Vuuren uitlegging gaf van het vertoonde? (Red. Kol. Weekbl.)

Haders werd gehandeld, door Jhr. L. C. van Panhuys. (In hoofdzaak handelt deze bijdrage over de beweegredenen welke hebben geleid tot de naamsverandering van het district Opper-Nickerie in Coronie). — Over bodemgesteldheid en suikerplantage-exploitatie in Suriname, 1765 (volgens de annotatiën van gouverneur Jan Nepven). Met een naschrift door Mr. R. Bijlsma. — Twintigste jaarverslag over het Van Eeden-fonds (over 1921). — Bibliographie.

Ned.-Indië Oud en Nieuw.

In de Oct.-afl. geeft de hr. B. M. Goslings het eerste gedeelte eener technische, geïllustreerde beschouwing over „De beteekenis der invoering van den kam in het Indonesische weefgetouw". — De hr. W. O. J. Nieuwenkamp, die in Juli 1918 van uit Koepang een tocht deed naar eenige slijkvulkanen op de eilanden Kambang en Semaoe (West-Timor), geeft er nu eene beschrijving van, verduidelijkt door drie teekeningen en een kaartje. — Ten slotte een geïllustreerd artikel van den hr. V. I. van de Wall over het fort Oranje te Ternate, wel het meest bezienswaardige en in uitstekenden staat verkeerende overblijfsel uit den tijd der Oost-Indische Compagnie in de Molukken.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 26. Huisvesting in Indië (vervolg), door N. — Een lang verborgen stuk natuurschoon op Sumatra, door M. Joustra. (Slot der beschrijving van het landschap Korintji). — Tijgerverhalen uit West-Sumatra, door Marie Jacques. — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling, door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). — God Rama en de gestreepte eekhoorn, door J. Heijligers.

De Indische belastingen en de Suikerindustrie.

Onder dit opschrift een reeks artikelen van Mr. A. van der Wilde in No. 5 en 6 van het nieuwe maandschrift De Naamlooze Vennootschap. In den breede en met veel cijfermateriaal wil de schr. aantoonen dat de Europeesche suikerindustrie, welke van zoo groote beteekenis voor de Indische gemeenschap en voor de Gouvernementsinkomsten is, onbillijk zwaar door den fiscus wordt belast. Het is onmogelijk in een kort bestek een overzicht te geven van de motieven welke schr. aanvoert die hem tot deze uitspraak leiden, waarom we ons bepalen tot enkele de kern dezer aangelegenheid rakende zaken.

„....En nu moge het waar zijn, dat het landsbelang eischt dat de begrooting sluitend gemaakt wordt en dat daar, waar het meest verdiend wordt, ook het grootste aandeel in de lasten moet worden gedragen, men mag toch niet te ver gaan en steeds bedenken, dat deze groote factor voor de goede ontwikkeling van de volksproductiviteit en dus ook van de volkswelvaart zetelt in de *energie van den ondernemer*, den werklust, den ondernemingslust. Hard werken moet eerder bevorderd worden dan tegengewerkt, maar als de stimulans voor dit harde werken op dezen aardbodem gedrukt wordt door een te zwaren greep van de schatkist, dan zal die ondernemingslust kwijnen en in vele gevallen verdwijnen en dan is er niet mede gebaat noch het individu, noch de groote gemeenschap.

Als men de meening is toegedaan, dat het vreemde kapitaal noodig is voor Indië, dan eischt de consequentie, dat men dat kapitaal ook beschermt niet alleen, maar tracht te behouden en zoo mogelijk te vermeerderen en dat men dus niet door overmatige belastingen den Europeaan weert. Dit geldt niet alleen voor den Nederlander, maar, zij 't ook in iets mindere mate, voor den buitenlander. Het is in confesso dat de economische ontwikkeling van Indië veroorzaakt is door een groote toevloeiing van buitenlandsch kapitaal en buitenlandsche intellectueele krachten, dat hierdoor de volkswelvaart zeer is toegenomen en dat daarmede de Indische Staat uit deze economische ontwikkeling veel heeft geput. Was de belasting in 1912 nog geen 100 millioen, over 1921 wordt zij reeds op meer dan *f* 300 millioen geschat. En al moge het waar zijn, dat de suikerfabrikant toch niet uit louter humaniteitsoverwegingen zijn sociaal-economische maatregelen voor de bevolking in zijn fabrieken toepast, dat hij blijft koopman en dat hij suiker zal blijven planten, ook al maakt hij een nog zoo kleine winst op zijn product, men mag in deze opvatting toch weer niet te ver gaan, omdat de ontginning van een cultuur nu eenmaal zijn risico's medebrengt en dat juist deze risico's een meer dan kleine winst billijken, vooral als hij het accres van die winst toch de Staatsschatkist in ruime mate zoowel direct als indirect meedeelt en last not least de bevolking voor den afstand van zijn gronden eveneens onmiddellijk zoowel als middellijk daardoor gebaat is."

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Inhoud van No. 8 (25 Aug. '22). Organisatie in den tuinbouw, door Van Uffelen. — Het voorkomen en de bereiding van enkele stikstofhoudende kunstmeststoffen, door P. van Houwelingen. — De koffiecultuur in Ceylon omstreeks 1860. — Hoe moeten wij de plant in haar groei helpen? (slot). — Uitwendige invloeden op de kleur van bloemen. — Nieuwe machinerieën voor de palmolie-industrie. — Melk en haar gebruik in het huishouden. — Internationale vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië (jaarverslag over 1921). — De kolonisatie-proeven. Gedong Tataän, door Z. — Vereenigingsnieuws. — De Palmolie-bereiding en hare ontwikkeling. — De positie der koffie. — Christmas-eiland. — Landbouwvoorlichtingsdienst op Ambon. — Arbeidsverhoudingen. De werkloosheid en het Kantoor van Arbeid. — De aardappelcultuur op Sumatra. — G. Baron van Bredelow †. — P. J. van Houten † (ontleend aan het Kol. Weekbl.).

De Indische Mercuur.

No. 39. De planten welke aetherische oliën leveren, die in de parfumerie, techniek of pharmacie te gebruiken zijn of zouden kunnen zijn (vervolg), door Dr. A. W. K. de Jong. — Kedirische landbouwvereeniging (Rubberverpakking. — De werkwijze der cultuurpolitie). — Selatdjaran en het rijstvraagstuk. Overzicht eener voordracht van den hr. J. Sibinga Mulder. — Tentoonstelling van Indische producten in Australië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige geregelde rubrieken.

Ned. Indisch Rubbertijdschrift.

7e Jaarg. No. 12 (1 Sept. '22). De bruine bastziekte van Hevea Brasiliensis, door P. E. Keuchenius (vervolg). — Invloed van het tuinonderhoud op latex en rubber, door Dr. O. de Vries. — Proefstation der Avros Juli 1921—Juni 1922. — Vergelijkende productiecijfers van rubberondernemingen in Ned.-Indië gedurende de eerste vijf maanden van de jaren 1920, 1921 en 1922. — Voorverkoopen van rubber. — Rubberverpakking in matten. — De rubbersituatie. — Dividenden en verslagen van verschillende maatschappijen.

De Vrijheid.

In het Nr. van 27 Sept. twee Indische artikelen, nl. van Joh. J. B., getiteld: De Javasche Bank en de Indische Regeering, waarin de schr. zich schaart aan de zijde van hen die meenen dat de I. R. niet het recht heeft beslag te leggen op een gedeelte der door die Bank in 1921 gemaakte winst, welke een uitkeering van 166 % aan aandeelhouders mogelijk maakt. — In het andere artikel wijdt de hr. J. Koning waardeerende woorden aan „Pa van der Steur", den zeer bekenden en populairen directeur van het opvoedingsgesticht „Oranje Nassau" te Magelang.

Dat deze verdienstelijke man, blijkens een persbericht, bij zijn dertigjarig jubileum tot Ridder van de Oranje-Nassau orde is benoemd — te voren was hij, naar we meenen, Broeder in de orde van den Ned. Leeuw — zal ongetwijfeld velen verheugen.

* * *

Eenige aetherische oliën uit Ned.-Indië, door J. J. Paerels. (Cultura, Sept. '22).

Een en ander over de ontwikkeling van waterkracht- en electriciteitsbedrijven voor de energievoorziening van belangrijke gebieden in Ned.-Indië, door ir. A. Groothoff. (De Ingenieur, 30 Sept. '22).

De ingenieur in Indië, zijn leven, zijn werken en financieele omstandigheden. Lezing, gehouden door ir. G. J. Dijkerman. (De Waterstaatsingenieur, Juli '22).

Het karakter der Bandoengsche Jaarbeurs, door S. A. Reitsma. — Militaire antiquiteiten, door A. F. H. Winter. — De geteekende karbouwenhoren, door Mr. M. C. Wormser. — Iets over Savoe en de Savoeneezen, door H. (De Indische Post, 26 Aug. '22).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1922. No. 32—35. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Verslag betreffende den dienst der opiumregie over het jaar 1921. (Weltevreden, F. B. Smits).

De werkzaamheden der Indische Arbeidscommissie, door H. Ch. G. J. van der Mandere. (In- en Uitvoer, 27 Sept. '22).

Bij een gouden Priesterjubilé (nl. van Pr. C. Wenneker te Moentilan). (De Java-Post, 25 Aug. '22).

Een Zondagmorgen op den Zendingspost te Tjideres (vervolg). — Nederlandsch Zendelinggenootschap (slot). — De Inlandsche rietcultuur (vervolg). (De Banier, 25 Aug. '22).

Het missiewerk op Merauke. De eerste biechtelingen, door P. Vertenten. — Is de Keiees arm of rijk? door J. van der Kolk. (Annalen Missiehuis Tilburg, Oct. '22).

Het ontstaan van Tjandi Sewoe. Javaansche legende (slot). (Het Indische Leven, 19 Aug. '22).

Mechanical rice-groving in the Netherlands East Indies. (Holland and her Colonies, Sept. '22).

De Assistentenregeling. (De Planter, 28 Aug. '22).

Bij de firma L. J. Veen te Amsterdam verscheen een tweede druk van „Suikerfreule" (vervolg op „Tropenadel"), blijspel uit het Indische leven, door Henri van Wermeskerken.

BESCHIKBAAR.

Suriname.

Verschenen is het wetsontwerp tot vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1923.

In de Memorie van Toelichting wordt er op gewezen, dat de landvoogd in zijn begrootingstoelichting heeft opgemerkt, dat de door hem ontworpen begrooting onder den invloed van de ongunstige tijdsomstandigheden staat en dat de huidige geldelijke zorgen van het moederland, alsmede de stand van de eigen inkomsten van de kolonie, moesten leiden tot groote voorzichtigheid bij het stellen van de ramingen en tot sterke zelfbeperking ten aanzien van op de begrooting te brengen voorzieningen.

Ook met betrekking tot de raming van de inkomsten werd door den landvoogd met den ongunstigen economischen toestand van de kolonie rekening gehouden.

Het beroep, dat tot het sluitend maken van de voorloopige begrooting gedaan werd op de moederlandsche geldmiddelen, maakte het noodzakelijk, haar vóór de indiening ter eindelijke vaststelling aan de Staten-Generaal aan een herziening te onderwerpen.

De benarde toestand van 's rijks schatkist toch legt den minister den plicht op, om, mede bij het onderhavig wetsontwerp, het streven tot beperking van de uitgaven van den staat, waar zulks maar eenigszins mogelijk is, tot uiting te brengen.

Hoewel dientengevolge genoodzaakt om ten aanzien van de begrooting van Suriname voorstellen te doen, welke, in het algemeen gesproken, onder andere omstandigheden stellig zouden zijn achterwege gebleven, wenscht de minister nochtans de oogen niet te sluiten voor den zeer moeilijken toestand, waarin tengevolge van de ontwrichting van de economische wereldverhoudingen zich thans ook die kolonie bevindt.

De wijzigingen, welke hij in de voorloopige begrooting heeft moeten aanbrengen, zijn daarom zoodanig gekozen, dat aan levensbelangen van de kolonie niet wordt geraakt. Anderzijds evenwel gold als volstrekte eisch terugbrenging van de oorspronkelijke geraamde Rijksbijdrage aan de koloniale middelen voor 1923 tot het voor 1922 toegestaan subsidiebedrag. Bij den huidigen stand der moederlandsche financiën was een verhooging van laatstbedoeld bedrag niet te aanvaarden.

De minister spreekt het vertrouwen uit, dat het in de kolonie, ondanks de teleurstelling, welke die wijzigingen zullen wekken, zal worden ingezien, dat de regeering in de gegeven omstandigheden tot een zoodanige herziening van crediet-aanvragen moest overgaan.

Tevens verwacht de minister, dat, met het oog op den nood der tijden, waarin gedurende 1923 geen belangrijke verbetering valt te voorzien, in de kolonie het mogelijke zal worden gedaan, om de uitgaven aan de voor het volgend jaar ter beschikking staande middelen te doen aanpassen.

De eindcijfers van het wetsontwerp verhouden zich als volgt tot die van de begrooting van het loopende jaar: uitgaven *f* 9,145,309, tegen *f* 9,671,756 in 1922; inkomsten *f* 5,069,511 tegen *f* 5,246,336; nadeelig verschil *f* 4,075,798 tegen *f* 4,425,420; door leening te verkrijgen gelden *f* 1,544,000, tegen *f* 1,893,000, en rijksbijdrage *f* 2,531,798 tegen *f* 2,532,420 in 1922.

In het wetsontwerp is o.a. minder uitgetrokken dan op de voorloopige begrooting *f* 30,000 voor onderhoud enz. van landsgebouwen, *f* 17,000 voor onderhoud enz. van land- en waterwegen, *f*30,000 voor rioleeringswerken te Paramaribo; *f* 44,200 voor nieuwe werken en aankoop van onroerende goederen en *f* 49.000 voor kosten van het beschikbaar stellen van land ten behoeve van den kleinen landbouw, terwijl hooger uitgetrokken is *f* 12,000 voor kosten van de telegrafische gemeenschap der kolonie met andere landen en *f* 400,000 voor uitgaven in verband met de aanschaffing enz. van een stoomschip voor den zeedienst (uitgaven te dekken met te leenen gelden).

In verband met het voornemen om tot sterke inkrimping van den landbouwkundigen dienst in Curaçao over te gaan, is op de ontwerp-begrooting van die kolonie de jaarlijksche bijdrage in de kosten van het landbouwdepartement in Suriname ad *f* 1000, niet meer opgenomen.

* * *

De Gouverneur zond het volgende schrijven dd. 17 Augustus aan de Koloniale Staten.

1. Naar aanleiding van het door de Koloniale Staten in hunne openbare vergadering van 19 Juli l.l. genomen besluit om inlichtingen te vragen in verband met de in vergadering van 5 Mei 1922 van de Eerste Kamer gedane mededeeling, dat door nalatigheid van een ambtenaar ter Gouvernements-Secretarie, stukken bestemd voor de regeering langen tijd onafgedaan zijn gelaten, heeft de ondergeteekende de eer het navolgende tot berichten, met verzoek aan UHoogEdelGestrenge de Koloniale Staten daarmede in kennis te willen stellen.

2. Het komt den ondergeteekende voor, dat het instellen van een onderzoek naar de bijzondere oorzaken, welke indertijd in het najaar van 1920 en in den loop van 1921 hebben geleid tot het door bedoelden ambtenaar gepleegde verzuim, te tijdroovend is om thans te doen plaats hebben, daargelaten de vraag of dat onderzoek wel een bevredigend resultaat zou opleveren. In het algemeen kan de ondergeteekende echter wel mededeelen, dat het hem bekend is, dat de grondoorzaak van den achterstand moet worden gezocht in een sedert jaren bestaan hebbend tekort aan bekwame en welonderlegde hoogere ambtenaren, waardoor de weinige van dezulken zonder onderbreking overladen zijn met werk. Hierdoor is het wellicht verklaarbaar, dat niet voortdurend het oog is gehouden op de mate van de belangrijkheid der verschillende niet afgedane stukken. Niettemin verdient het nalaten der bedoelde rangschikking strenge afkeuring. Aan den bedoelden ambtenaar is dan ook indertijd een ernstige berisping toegediend.

3. Intusschen verheugt het ondergeteekende, dat het verzuim, dat betrekking had op het ontwerp van de zoogenaamde regularisatiewet voor het dienstjaar 1919, geen nadeelige financieele gevolgen voor den lande heeft kunnen hebben.

4. Hierbij zij nog aangeteekend, dat het ontwerp inmiddels toch nog gewijzigd diende te worden, daar in den tusschentijd nog meerdere uitgaven ten laste van genoemd dienstjaar uit Nederland bekend hier verevend waren geworden.

5. Wat de controle betreft, diene, dat de achterstand op lijsten wordt genoteerd. Vermoedelijk heeft de bijhouding dier lijsten, waarmede veel tijd is gemoeid, indertijd ook te wenschen overgelaten.

6. Kan ondergeteekende de verzekering geven, dat aan de organiseering van den dienst ernstige aandacht wordt gewijd en gehoopt mag worden, dat bedoelde verzuimen zooveel mogelijk beperkt zullen blijven, de diepere oorzaak kan alleen worden weggenomen bij eene ruimere bezetting der hoogere rangen en betere opleiding der ambtenaren, waardoor de vaak te zware taak voor de enkelen worde verlicht.

7. Doch nu eene uitbreiding van het corps ambtenaren om financieele redenen voorshands onmogelijk is, en een achterstand tengevolge van de overstelpende werkzaamheden der Secretarie noodwendig zal blijven bestaan, zal er naar gestreefd worden steeds het meest urgente te doen voorgaan, opdat noch algemeene, noch bijzondere belangen worden geschaad.

* * *

De Kol. Staten hebben de nota van den gouverneur in zake de inkrimping van den spoorweg, in een onderlinge bespreking op 26 Juli l.l. behandeld.

Uit het verslag van die bespreking blijkt, dat men zich in 't algemeen wel kon vereenigen met het standpunt van den gouverneur in deze ingenomen.

Het antwoord van den gouverneur op de verschillende opmerkingen, in het verslag uitgesproken, heeft de Staten reeds bereikt.

De openbare behandeling zal op 6 September a.s. plaats vinden.

Een verzoekschrift van mr. Van Traa (als eerste onderteekenaar) en andere personen uit alle kringen in de kolonie is intusschen bij den gouverneur ingediend, waarbij adhaesie wordt betuigd met diens inzichten van den spoordienst.

* * *

„Suriname" van 29 Augustus schrijft:

„Het s.s. „Madioen" arriveerde alhier Vrijdagnacht. Daarmede waren vertrokken uit Nederl. Oost-Indië 763 mannen, 358 vrouwen en 80 kinderen, totaal 1201 personen. Gedurende de reis overleden 2 mannen, 1 vrouw en 1 kind en werd een jongen geboren. De reis duurde 42 dagen. Onder de aangevoerden bevinden zich 165 vrouwen buiten contract. Bij aankomst werden 17 immigranten, die lijdende waren aan lichte ongesteldheden, naar het Militair Hospitaal opgezonden.

Over het algemeen mag de gezondheidstoestand goed genoemd worden."

* * *

In hetzelfde blad lezen wij onder het opschrift *„Diamantenkoorts in Demerara"*:

„Evenals we hier eenige jaren terug spraken van de bauxietkoorts, woedt op het oogenblik in nog heviger mate de diamantenkoorts in onze Engelsche zusterkolonie.

In de „Argosy" lezen wij, dat haast een ieder op zoek naar rijkdom uitgaat; zelfs oude boeren en ex-schoolmeesters vertrekken naar Berbice met de hoop als millionnair terug te keeren.

De landbouw wordt verwaarloosd, levensmiddelen stijgen elke week in prijs en het zal moeilijk zijn de diamantkoortslijders te overtuigen, dat men op andere wijze, b.v. door bebouwing van den bodem, ook goed in zijn onderhoud kan voorzien, ja rijk worden."

* * *

In *„De Surinamer"* van 20 Augustus over de diamantindustrie in Britsch Guiana het volgende:

„In Demerara komt er hoe langer hoe meer belangstelling voor de diamantindustrie.

Van de 3374 boscharbeiders, die werden ingeschreven van Januari tot Mei, waren er 1800 alleen voor het mijnwerk. Er werden de vorige week verscheept naar New York per Maraval 536 karaat, ter waarde van 19.016 dollar.

Op den 4den Augustus werden op het Departement van Land- en Mijnbouw aangevoerd 398 steenen, te zamen 83 7/8 karaat.

Volgens de Argosy heeft de heer P. A. May (te Paramaribo) stappen gedaan om hier deskundigen te krijgen uit Demerara en een onderzoek in te stellen, en de vooruitzichten der industrie in deze kolonie gunstig genoemd."

* * *

„Suriname" van 31 Augustus schrijft:

„Per laatste Fransche mail ontving de heer Willem Hartog Polak van de Engelse regering een bronzen en een zilveren medaille wegens trouwe dienst gedurende vier jaar aan boord van koopvaardijschepen, belast met het transport van levensmiddelen, kruit en andere benoodigdheden.

Het schip, waarop de heer Polak werkzaam was, werd in 1918 door de Duitsers getorpedeerd, bij welke gelegenheid hij verongelukt is, zoodat hij niet langer dienst kon doen."

* * *

In *„De Surinamer"* van 17 Augustus geeft Pater W. Ahlbrinck C.S.S.R. weer een vervolg van zijne studie over *„De Karaïb en zijn taal."* Ook dit stuk handelt over de vlechttechniek.

* * *

Voor het gedenkboek, dat ter gelegenheid van het zilveren regeeringsjubileum van de Koningin zal worden uitgegeven, wordt het hoofdstuk „Suriname" geschreven door den oud-Gouverneur G. J. Staal.

Curaçao.

Herziening van het Bestuursstelsel.

Mr. Schagen van Leeuwen, lid van het hof van justitie, heeft in eene vergadering van den Vrijheidsbond op Curaçao eene rede over autonomie gehouden en daarbij de volgende stellingen ontwikkeld:

1. Het is gewenscht voor de kolonie Curaçao spoedig autonomie te verkrijgen naar het beeld van plaatselijke autonomie in het Moederland, natuurlijk met die wijzigingen, die uit den aard der zaak noodig mochten blijken te zijn, onder toezicht van het opperbestuur.

2. Als beginsel dient aangenomen te worden, dat de Regeeringstaak in deze kolonie zooveel mogelijk geschieden moet door de overheden in dit gebied en zoo min mogelijk beheerscht wordt door het Opperbestuur in het moederland.

3. De Regeering en administratie in deze kolonie worden ingericht meer in overeenstemming met den omvang en de beteekenis van de kolonie.

4. Invoering van een Kolonialen Raad als wetgevend lichaam, wiens leden voor zes jaar rechtstreeks gekozen worden door de ingezetenen dezer kolonie, die door de wet te bepalen kenteekenen van geschiktheid en maatschappelijken welstand bezitten en een leeftijd niet beneden 21 jaar. Een derde deel der leden treedt om de twee jaar af.

5. Het aantal leden van den Raad te stellen op minstens 21.

6. Aan den Raad toe te kennen het recht van initiatief, amendement, interpellatie en enquete; indien een verordening door den Raad goedgekeurd, in strijd is met de wet of het algemeen belang, kan de Kroon repressief optreden en deze vernietigen. Tevens dient de Kroon de bevoegdheid te hebben om een onderwerp zelf te regelen, indien dit ook de belangen van den staat raakt en de Raad weigert zulk onderwerp te regelen of dit niet op voldoende wijze doet. De wet bepaalt, welke besluiten van den Raad de goedkeuring van het Opperbestuur moeten verkrijgen.

7. Het Hoofd van het bestuur in de kolonie, evenals zijn eventueele plaatsvervanger, wordt door de Kroon benoemd en aangewezen als Voorzitter en leider der vergaderingen van den Kolonialen Raad en heeft daarin een adviseerende stem.

8. Uit en door den Kolonialen Raad worden twee leden benoemd, die met het Hoofd van het Bestuur het dagelijksch bestuur van de kolonie vormen. Om de twee jaar treedt een der leden als zoodanig af, doch is herkiesbaar; die twee leden blijven tevens leden van den Kolonialen Raad. Het Hoofd van het bestuur is Voorzitter van dit college.

9. De Koloniale Raad is de wetgever voor de geheele kolonie. Alleen in spoedeischende en dringende gevallen kunnen de Raden van politie op de eilanden tijdelijk bindende besluiten nemen, die ten spoedigste moeten worden bekrachtigd. In den Kolonialen Raad wordt ieder eiland behoorlijk vertegenwoordigd.

10. Vaststelling van de jaarlijksche begrooting door den Kolonialen Raad met volledige controle over ontvangsten en uitgaven onder overlegging van de noodige bescheiden. Om een sluitende begrooting in de toekomst mogelijk te maken is het noodig het belastingstelsel te herzien en dat het moederland eenige bezwarende posten van de koloniale begrooting op de hare overbrengt.

„De Gelukkige".

Op het voorbeeld van de *Surinamer* noemt de *Amigoe di Curaçao* van 26 Augustus l.l. in een hoofdartikel de kolonie Curaçao. In tegenstelling met de algemeene malaise ziet men daar, dat de schuld aan Nederland vermindert „door regelmatig accres der middelen."

Als het eens waar was......!!

Niettegenstaande de middelen van ƒ 707.665.19 in 1907 gestegen zijn tot eene raming voor 1923 van ƒ 1.638.296, zien wij de schuld over die jaren in den vorm der jaarlijksche subsidie toenemen van ƒ 354.843.29 tot ƒ 1.293.570.—.

Enkele cijfers van die subsidie mogen hier volgen:

1912	ƒ 424.912.18	1918	ƒ 875.331.—
1913	„ 401.669.02½	1920	„ 1.290.932.—
1914	„ 522.822.47	1921	„ 1.255.189.—
1916	„ 546.692.70½	1922	„ 1.493.787.—

Hieruit is geen andere conclusie te trekken dan dat de schuld aan Nederland *vermeerdert ondanks* regelmatig accres der middelen.

31 Augustus.

Wij lazen onlangs ergens, dat bij zoo milde lintjesregen de namen van vrienden en bekenden haast niet te vinden waren.

Ook wij hebben twee geridderden overgeslagen, t.w. J. de Vos, bode bij het Hof van justitie en J. Leend, bode ter administratie van financiën, die beiden de zilveren eeremedaille in de Oranje Nassau orde gekregen hebben.

Vooral de onderscheiding van eerstgenoemde doet ons een genoegen. Zonder twijfel is hij de ambtenaar met het grootste aantal dienstjaren, waar hij reeds in 1863 in de kolonie gekomen is. Hoeveel heeft hij in die 57 jaren gediend. Met smaak kon hij vertellen van de eerste jaren na de afschaffing der slavernij, van de onlusten van 1871 en van alle mutaties, door hem meegemaakt. Den trouwen bode, die voor niemand een onbekende is, onze hartelijke gelukwenschen aangeboden.

Middelen.

Aan den in de *Cur. Ct.* voorkomenden staat, aantoonende de opbrengst der middelen over het 2de kwartaal 1922 (1921) zijn de volgende cijfers ontleend:

A. Belastingen. Curaçao ƒ 258,233.05½ (ƒ 267,851.18½); Aruba ƒ 9808.27 (ƒ 6103.77); Bonaire ƒ 10,139.90½ (ƒ 10,257.92); St. Martin (N.G.) ƒ 5326.47 (ƒ 5782.96); St. Eustatius ƒ 2799.89 (ƒ 4238.11); Saba ƒ 2772.27½ (ƒ 2883.50). Totaal: ƒ 289,079.86½ (ƒ 297,117.44½).

B. Inkomsten van onderscheiden aard. Curaçao ƒ 96,314.22 (ƒ 121,998.86); Aruba ƒ 7161.82: (ƒ 3385.47); Bonaire ƒ 5338.49½ (ƒ 3612.84½) St. Martin (N.G.) ƒ 12,449.01 (ƒ 3252.94); St. Eustatius ƒ 783.29½ (ƒ 8082,34½); Saba ƒ 2314.48 (ƒ 1788.09½). Totaal ƒ 124,455.32½ (ƒ 142,120.55½).

Rond ƒ 25.000.— minder.

Deze cijfers op andere wijze beziende, komt de administrateur van financiën in de *Cur. Crt.* tot de volgende beschouwingen:

„De opbrengst der belastingen over het tweede kwartaal 1922 overtrof met bijna ƒ 78.000.— een kwart der raming. Deze meerdere opbrengst is voor het leeuwendeel te danken aan de meerdere opbrengst ad ruim ƒ 43.000.— der gedistilleerd accijns. Verder vloeide de zegel- en overdrachtsbelasting nog al ruim, terwijl ook de opbrengst der inkomstenbelasting met ƒ 10.000.— een kwart der raming overtrof. Bij dit laatste middel doet zich de malaise nog niet voelen, waar het de invordering betreft van hooge aanslagen van vorige jaren. De winsten van de meeste groote lichamen over het afgeloopen jaar zijn gering geweest, zoodat dit middel zeker het volgend jaar veel minder zal opbrengen.

De inkomsten van onderscheiden aard brachten ƒ 125.455.— of bijna ƒ 20.000.— meer op dan een kwart der raming. Deze meerdere opbrengst is te danken aan de verhooging der posttarieven, waarmede bij de raming nog geen rekening is gehouden. Zoo heeft ook de verhooging der tarieven van de D. T. een gunstigen invloed gehad op het betrekkelijke middel.

Het uitvoerrecht van mijnproducten bracht op ƒ 22.088.—, waar 14.864 ton phosphorzure kalk is ingevoerd, of 4.472 ton meer dan het overeenkomstige kwartaal van 1921.

De loodsgelden brachten ruim ƒ 18.000.— op.

In het eerste halfjaar brachten de belastingen ƒ 574.615 of ƒ 131.555.— meer op dan de helft der raming, waartoe de volgende belastingen tot de volgende bedragen bijdroegen:

Gedistilleerd accijns	ƒ 90.288.—
Inkomstenbelasting	„ 40.957.—

Wat de inkomsten van onderscheiden aard betreft, deze hebben in het eerste halfjaar ƒ 313.013 of ƒ 104.819.— meer dan de helft der raming opgebracht.

De inkomsten der posterijen bedroegen ƒ 10.057, de inkomsten van de posten voor D. T. ƒ 21.824, de inkomsten van de Curaçaosche Bank ƒ 66.567 en huur van landsgronden en eigendommen ƒ 6994 meer dan de helft der raming.”

Invoer.

Gedurende het 2e kwartaal 1922 is uit de kolonie Curaçao uitgevoerd voor een waarde van: Curaçao ƒ 2,799,133; Aruba ƒ 67,016; Bonaire ƒ 35.307; St. Martin (N. G.) ƒ 16.784; St. Eustatius ƒ 6758; Saba ƒ 3515; totaal voor de geheele kolonie ƒ 2,928,513. (Cur. Ct.)

Uit den Verren Vreemde.

Om den Gouden Hoorn.

Een poging om de Oostersche kwestie in haar eenvoudigste factoren te ontbinden zou geen bevredigenden uitslag kunnen opleveren, eenvoudig om reden dat er in deze kwestie, zooals zij nu geworden is, geen eenvoudige factoren zijn. Wil men in de verwikkelde verwarring nog iets overzichtelijks brengen, dan lijkt ons dit nog het beste te bereikne door de hoofdgebeurtenissen der laatste dagen eenigszins in volgorde te rangschikken.

Zaterdagavond 23 September eindigde de Levantconferentie, te Parijs gehouden door Poincaré, Curzon en Sforza. De ministers van de drie toongevende groote mogendheden waren tot volkomen overeenstemming gekomen. Namens Frankrijk, Engeland en Italië zou aan Turkije de uitnoodiging tot een bespreking gezonden worden. Onder voorwaarde, dat de Kemalistische troepen de neutrale zones, door de geallieerden ter weerszijden van de Bosporus en van de Dardanellen getrokken, nergens zouden overschrijden, werd Turkije het vooruitzicht geopend zijn gebied in Europa tot aan de Maritza terug te krijgen, met inbegrip van Adrianopel. Niet alleen aan den sultan, maar ook aan Kemalpacha te Angora werd de uitnoodiging gezonden.

Frankrijk beschouwde dit als een succes voor zijn Levantpolitiek, die op den steun aan Kemal berustte en tegen de politiek van koning Constantijn van Griekenland inging. Engeland verzekerde in het samengaan der groote drie een bevestiging van zijn politiek te zien, die immers van drie overwegingen uitging: 1°. de vrijheid der zeeëngten tusschen de Middellandsche- en de Zwarte zee te verzekeren; 2°. te voorkomen dat de oorlog zich van Klein-Azië naar Europa uitbreidde; 3°. bescherming der minderheden. Een en ander was in de conferentie te bereiken en de voorloopig gestelde voorwaarden wezen reeds in die richting. Allen waren uiterst tevreden over het bereikte resultaat. Griekenland, pas uit Klein-Azië verjaagd, was daarentegen woedend over het besluit tot prijsgeven van Oost-Thracië aan Turkije.

De sultan wist niet hoe zich tegenover de ontvangen uitnoodiging te stellen; hij was officieel als de vorst van Turkije erkend, maar hij begreep dat heel de wereld eigenlijk alleen belang stelde in 't antwoord dat Kemalpacha zou geven.

Deze zelf moest, meende men, zeer in zijn schik zijn, zich als hoofd van een regeering behandeld te zien, hij, de opstandige tegen de entente en tegen den sultan.

Omtrent dienzelfden tijd kwamen berichten van een nader tot elkander treden van Moskou en Angora. Het antwoord op de uitnoodiging van de heeren te Parijs zou dan ook wel niet komen dan nadat Kemal en Lenin 't hierover eens zouden zijn geworden. Twee punten werden al spoedig genoemd: de aanspraken van Turkije op Thracië zouden vóóraf erkend moeten worden, Rusland zou mede ter conferentie moeten komen.

De uitgedrukte bedoeling van de ministerconferentie te Parijs was de vooralsnog bezette neutrale strooken in de toekomst onder oppertoezicht van den Volkenbond te stellen, zoodat de veilige doorvaart van de Dardanellen, de zee van Marmora en de Bosporus verzekerd zou zijn en de bescherming der minderheden in die strooken zou zijn gewaarborgd. Mooie formule, maar hoe zou de Volkenbond handelen, als van Turksche zijde tegen de vooropgezette bedoeling mocht worden gehandeld?

Aan deze vraag werd dadelijk effectieve beteekenis gegeven door de overschrijding op 23 September van de grens van het neutrale gebied Tsjanak langs den Aziatischen Dardanellen-oever.

In Konstantinopel begon men zich al minder en minder behagelijk te gevoelen. De Turksche hoofdstad is bezet door geallieerde troepen onder algemeen bevel van generaal Harington. Hooge commissarissen van Frankrijk, Groot Brittannië en Italië geven er de lakens uit. 't Behoorde alweer tot de geopende vooruitzichten, dat deze allen de stad zouden verlaten, als 't te sluiten verdrag de gewenschte resultaten bracht. Maar hoe dan met den sultan, die door Kemal niet langer geduld wordt? Of hoe tegenover Kemal, die de drijvende macht is in den gang van zaken? In Konstantinopel werd men zoo ongerust, dat zoowel vele leden van de sultansfamilie, als de gezinnen van de hooge Europeesche waardigheidsbekleeders het voorzichtig vonden naar elders scheep te gaan. Ook de Grieksche kolonie maakte zich tot vertrek gereed.

Kon men zich even de illusie maken, dat de grensoverschrijding bij Tsjanak op een vergissing berustte, aangezien de afdeeling ruiterij, die zich hieraan schuldig had gemaakt, weer terugtrok. Twee dagen later trok een nieuwe afdeeling over de grens en die bleef.

Zond Engeland versterking in schepen, troepen en vliegtuigen naar het gebied bij de zeeëngten, en wist het van de dominions uitingen van instemming hiervoor uit te lokken, dan vond Kemal pacha hierin aanleiding om de vuist opnieuw te ballen en het tot hem gerichte verwijt van dubbelhartigheid naar Londen terug te kaatsen. Hij wist de mohamedaansche wereld aan zijn zijde te hebben, hetgeen Engeland niet onverschillig kan zijn.

Hij voelt zich ook sterk door de tienduizendtallen Grieksche krijgsgevangenen, welke naar Angora zijn overgebracht en wier lot geheel in zijne handen is.

Griekenland wenschte intusschen niet buiten 't spel te blijven. Het zond versterking naar Thracië, generaal Papoulos zou daar heen gaan met zeer uitgebreide volmacht als gouverneur-generaal. Behalve de kwestie van 't nationale gevoel, brengen de Grieken ook de financieele in 't geding. Men heeft hen tot enorme oorlogsuitgaven genoopt, ontneemt men hun nu al het in Sèvres toegewezene, dan blijft 't kleine land met den zwaren schuldenlast zitten.

Veel werd verwacht van de aankomst van Franklin Bouillon te Smyrna. Deze heeft het vorige jaar het verdrag met Angora tot stand gebracht, waarvan men zich in Frankrijk nog steeds veel goeds blijft voorstellen, al begint men daar toch in te zien, dat men meer een momenteelen rusttoestand voor Silicië dan een blijvende oplossing voor de vreedzame verhoudingen verkregen heeft.

Bulgarije deed weten, dat het gaarne zal medewerken om den vrede te bevorderen, doch daarbij denkt aan een autonoom Oost-Thracië. In dit land dreigt zelf een revolutie.

Uit Konstantinopel kwamen aanwijzingen van een neiging van den sultan om af te treden. Ministers met niet geprononceerde nationalistische gevoelens maakten plaats voor vrienden van Angora. De combinatie werd geopperd: als de kroonprins Abdoel Medjid sultan wordt, Kemal tot grootvizier te verheffen.

Om duidelijk te doen uitkomen, dat Rusland ter conferentie wil komen, deed de Sowjet-regeering, tevens voor Georgië en Oekraine (beide Zwarte Zee-staten), den eisch hiertoe aan de uitnoodigende mogendheden toekomen. Tevens liet Moskou weten bereid te zijn Kemal zoo noodig gewapenden steun te zenden.

In Griekenland noopte een volksbeweging koning Constantijn er toe, voor den tweeden keer afstand te doen van den troon, nu ten behoeve van zijn zoon George. Eigenaardige combinatie weer. Venizelos kwam door zijn Klein Azië-politiek in ongenade. Koning Constantijn zette deze toch door. Zij brengt ook hem nu ten val. Velen roepen weer om Venizelos. De ontevredenheid van leger en vloot, die de staatsgreep heeft doorgevoerd, richt zich vooral tegen het verlies van Thracië, maar tevens zoekt men toenadering tot de entente, welke juist aan Turkije ditzelfde Thracië heeft toegedacht.

De Ver. Staten van N. Amerika, die zich in den laatsten tijd niet direct met de Europeesche verwikkelingen bemoeiden, deden als het gevoelen van de regeering kennen, dat zij ook rekenen op het open houden en verzekeren van den vrijen vaart door de zeeëngten.

De geallieerden verboden, als evenwicht tegen de verhindering van de zending van Turksche troepen naar Thracië, de versterking der Grieksche bezetting in die provincie.

Den 25en hoorde men weer iets over hetgeen Kemal als voorwaarden zou stellen om naar een conferentie te gaan, n.l.: voorloopig voortzetten der noodige geachte Turksche legerverplaatsingen en toelaten van Rusland, Bulgarije en Perzië tot de onderhandelingen. Officieel werd dit antwoord echter nog steeds niet ingezonden. Turksche troepen bezetten Kalessi bij den westelijken ingang van de Dardanellen; een noodig geachte legerverplaatsing.

De Britsche vloot in de Oostersche wateren, van 5 superdreadnoughts, 5 lichte kruisers, 12 torpedojagers, werd nog versterkt met 3 slagschepen, 1 kruiser en een smaldeel torpedo-jagers. Den 27en gingen nog 3 bataljons infanterie te Tilbury en een brigade te Southampton scheep.

In antwoord op generaal Harington's telegram aan Kemal, over de aanwezigheid van Turksche troepen binnen de neutrale zone, verklaarde de Turksche leider *geen kennis te dragen van een zoodanige zone*. Britsche en Kemalistische afdeelingen stonden daar vlak tegenover elkander, geen van beiden, naar 't heette, met vijandelijke bedoelingen.

Of ook geen vechtopzet lag in den opmarsch van 70000 man uit de richting Smyrna in die van Konstantinopel? In deze Turksche hoofdstad dacht men hier anders over. Vele Europeanen vluchtten, de kantoren der zeevaartmaatschappij konden niet aan alle aanvragen voldoen. De neutrale zones niet meer erkend. Het vrijwaren van Europa van den oorlog door niets meer verzekerd. De minderheden door niets meer beschermd. En van ernstige genegenheid tot confereeren bij Kemal geen spoor. 't Werd Lloyd George wel lasting gemaakt nog te gelooven, dat de Britsche grondslagen *safe* waren. En de Franschen? Van een gunstigen invloed van Franklin Bouillon nog steeds niets, integendeel gefluisterd werd juist in deze dagen van een voornemen van Frankrijk om van Syrië nog een gedeelte prijs te geven aan de Turken, dat zou op een nieuw succes en een nieuwe aanmoediging voor Kemal wijzen. Italië mag zich wijs roemen bij tijds geheel uit Klein Azië vertrokken te zijn.

Om den goeden naam van de Balkantroebelen in eere te houden, is in Zuid-Slavië een poging gedaan om, gebruik makende van de afwezigheid van koning Alexander, ook daar een staatsgreep uit te voeren, poging die echter is mislukt.

Den 28en besloot de Nationale vergadering te Angora de vijandelijkheden tegen Griekenland niet te staken. Aan een conferentie zal slechts worden deelgenomen, indien vooraf Thracië en 't schiereiland Gallilopi aan Turkije zijn terug gegeven.

Een vlammetje en de brand kon uitslaan. En hoe licht spat een vonkje. Een bataljon Britsche infanterie en 1000 man luchttroepen komen te Konstantinopel aan, marcheeren met muziek door de straten. Verontwaardiging! In Tsjanak staan de Kemalistische afdeelingen rakelings bij de ijzerdraadversperringen der versterkte Britsche linie en 't aantal der Turken neemt er zóó toe, dat geen twijfel meer kan bestaan of Angora wil uitdrukkelijk toonen, de neutrale zone niet te erkennen.

Engeland kwam leelijk in de knoei, oorlog wenschte het klaarblijkelijk niet, maar 't had nu eenmaal de taak op zich genomen in de neutrale zone de rust te verzekeren. Met de andere geallieerden zit 't ook in Konstantinopel, hoe kan 't zich hiervan los maken. Door te praten; maar Angora stelt om te praten heel eigenaardige eischen.

Zoo is Londen er zelfs toe gekomen 't denkbeeld om de Sowjet mee ter confenrentie te laten komen, niet als bepaald verwerpelijk te verklaren, en heeft 't tevens de mogelijkheid laten voorzien van een spoedig ontruimen van Konstantinopel.

't Lijkt of Angora door dergelijke tegemoetkoming slechts te meer wordt aangezet n i e t toe te geven. De Sultan gaat zich niet meer veilig gevoelen. Hij volgt het voorbeeld van Koning Constantijn en doet afstand ten behoeve van den kroonprins. Ook in Stamboel triumfeert Kemalpacha. Hij heeft den paus der mohamedanen genoopt tot heengaan, omdat hij te toegevend was geweest tegenover zijn christenvijanden, hij heeft den nieuwen Grooten Heer ten troon gebracht.

Generaal Harington verwachtte nog succes van een persoonlijke bespreking met Kemal. Deze antwoordde: ik moet eerst naar Angora, daarna wil ik gaarne eens praten.

Veel kans op het voorkomen van een oorlog was er niet meer. En nog steeds zweeg Franklin Bouillon. De een zag hierin een aanwijzing dat hij niets bereikt had, de ander zocht hierin een laatste grein hoop. Zoolang er gepraat wordt is er hoop. Zoo is 't uitgekomen. Er is ontspanning gebracht. Terwijl Kemal en Angora aan den scherpen drang van Engeland, dat al maar meer oorlogsschepen en vliegtuigen zond, al maar meer bataljons met muziek in Konstantinopel liet binnenrukken, zijne stellingen in Tsjanak al maar meer versterkte, niet wilden toegeven, hebben zij zich door Franklin Bouillon laten overtuigen, dat de loop der zaken zich voor hen geenszins ongunstig teekende. Dat Griekenland daarbij tot 't kind van de rekening gemaakt wordt, is zeer waarschijnlijk. Alleen toch met dit vooruitzicht is te verklaren, dat Moestafa Kemal zich heeft laten vinden voor deze voorwaarden. Thracië zal onmiddellijk door de geallieerden worden bezet (de Grieken er dus alvast uit). De geallieerden zullen er het bestuur voorloopig op zich nemen; diet zal dan binnen een maand worden overgedragen aan een daarvoor te benoemen commissie, gesteund door Kemalistische gendarmerie, welke de rust in

die provincie zal bewaren tot het sluiten van den vrede.

Den 3en October zal te Moedinia een conferentie worden gehouden tusschen generaal Ismed pacha voor Kemal, die zelf te Angora moet zijn, en de generaals Harington, Pellé, French, Charpy en Borubelli. In afwachting hiervan heeft de regeering te Angora bevel doen geven alle militaire operaties te staken, het laatst bezette punt Erenkeny is weer ontruimd, overigens blijven de afdeelingen bij Tsjanak waar zij zijn; een smalle niemandsstrook zal ze van elkander scheiden.

In Engeland is men verheugd bij 't ophelderen van de lucht, al is er spijt dat dit weer een overwinning beteekent voor 't Fransche beleid. Londen zal zich echter nog verder te voegen hebben naar hetgeen Franklin Bouillon met Kemal beredderd heeft. De Britten hebben de kans op een oorlog zeer nabij gevoeld; zij zijn zóó blijde deze, ook in verband met de bedreigingen uit Rusland en uit Britsch-Indië, te ontloopen, dat zij zich nu verder wel zeer inschikkelijk zullen toonen.

Al duidelijker teekent zich de groote beweging om Azië aan Europeesche bemoeienis te onttrekken. Bij den strijd om den gouden hoorn, daar waar de twee werelddeelen aan elkander grenzen, is de overwinning nu gekomen aan hem, die getoond heeft niet alleen de kracht te bezitten om de vreemden uit het Turksche gebied te drijven, maar die 't zelfs aangedurfd heeft den kalief tot heengaan te verplichten, omdat deze zich zwak heeft getoond tegenover de vreemde overmacht.

Er zal wel geen westersche regeering zijn, die de beteekenis van Kemal's overwinning niet inziet. Frankrijk, dat gemakkelijk toegeeft, omdat het zich niet bij machte voelt er langer tegen in te gaan, Engeland, dat er wel tegen in zou willen gaan, maar de te verwachten ver reikende gevolgen niet aandurft, deze twee jaloersche vrienden twisten er over wie van beiden de leiding eigenlijk heeft, maar zij voelen beiden dat die leiding niet bij een hunner berust, doch in handen is van Kemal pacha en de regeering te Angora.

Terwijl wij dit schrijven (3 October) wordt te Moedania beraadslaagd. Wanneer dit overzicht verschijnt, zal het recept bekend zijn der pil, welke de Groote Drie, die zich verbeelden de politiek van den dag te beheerschen, te slikken krijgen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

ERRATUM.

In No. 39 van dit blad, bldz. 2, kolom 4, regel 9 v. o., staat *Jan Pietersz. Coen*; dat moet zijn: *Piet Hein.*

Van het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen:

NAAMLIJST VAN PERSONEN, DIE ZICH BEREID HEBBEN VERKLAARD TOT HET HOUDEN VAN VOORDRACHTEN OF LEZINGEN OVER KOLONIALE ONDERWERPEN.

Prof. Dr. J. F. v. BEMMELEN, te Groningen, Zuiderpark 21.
1. De fauna van Ned. Oost-Indië, in 't bijzonder zoogdieren en koraaldieren.
2. Het vulkanisme, in 't bijzonder de vulkanen van Java en Banda.
3. De natuur van Java's Zuidkust.
4. De gesteldheid der voormalige onafhankelijke Maleische staten in Midden-Sumatra.

Dr. W. VAN BEMMELEN, te Haarlem, Emmastraat 28.
Voordrachten op het gebied der natuurkundige aardrijkskunde (klimaat, vulkanen, aardbevingen, enz.)

Prof. T. J. BEZEMER, te Wageningen, Rijksstraatweg.
1. Verwantschaps-, huwelijks- en erfrecht op de Buitenbezittingen.
2. Landbezit en landbouw der Inlandsche bevolking van Ned.-Indië.
3. Het Animisme in den Oost-Indischen Archipel.
4. Hindoe-kolonisatie en -oudheden in verband met Boeddhisme en Brahmanisme.
5. De invloed der Westersche overheersching op den economischen toestand der Inlandsche bevolking.
6. De talen van den Oost-Indischen Archipel, met proeven uit de Maleische, Javaansche en Soendaneesche letterkunde.
7. Kunstnijverheid der Inlanders.
8. Geestelijke stroomingen onder de Inlandsche bevolking.

1, 5, 6 en 8 zonder lichtbeelden.

Prof. Dr. L. DE BLIECK, te Utrecht, Biltstraat 168.
1. Over diergeneeskundig onderzoek en onderwijs in de tropen.
2. Tropische dierenziekten en de bestrijding daarvan.

Prof. Dr. H. BLINK, te 's-Gravenhage, 2e Schuytstraat.
1. De hoofdlijnen van de economische geschiedenis van Ned.-Indië. Twee, liefst drie, voordrachten, zonder lichtbeelden.

Prof. Dr. J. BOEKE, te Utrecht, Ramstraat.
1. Curaçao.

D. G. J. BOLTEN, te Amersfoort, Joh. van Oldenbarneveltlaan 24.
1. Suriname (het land; zijne bevolking met haar gewoonten en gebruiken; planten en dieren; cultures; industrie).

Dr. L. P. DE BUSSY, te Amsterdam, Plantage Prinsenl. 17.
Onderwerpen op het gebied van koloniale producten en cultures.

Dr. H. VAN CAPELLE, te 's-Gravenhage, Malakkastr. 156.
1. De binnenlanden van Suriname en hunne rijkdommen.
2. De primitieve bevolking van Suriname.
3. De landbouw in Suriname.
4. De dierenwereld van den Indischen Archipel.
5. De minerale hulpbronnen in Oost en West.
6. Tooneel, muziek en dans op Java.
7. Over eenige primitieve stammen in den Indischen Archipel.

E. M. CARPENTIER ALTING, te 's-Gravenhage, Van Hoornbeekstraat 28.
1. Het Animisme.
2. Het Matriarchaat.
3. De bevolking van de Mentawei-eilanden.

Prof. Mr. J. H. CARPENTIER ALTING, te 's-Gravenhage, Van Hoornbeekstraat 15.
1. De Minahasa en haar bevolking (land en volk, historie, legenden, volksgebruiken, huwelijkssluiting, volksrecht, Inlandsch en Europeesch bestuur, rechtspraak, enz., 1 of 2 voordrachten).
2. De bevolking van Indië (de samenstelling van de bevolking; onderlinge verhouding van de deelen der bevolking; in hoeverre is te spreken van eene Indische natie?; staatkundige verhouding; hiermede in verband een en ander over ingezetenschap en onderdaanschap en de gevolgen daarvan).
3. De Indische staatsinrichting en de thans in behandeling zijnde hervorming daarvan (feitelijke beschouwingen).

L. E. DOM VAN ROMBEEK, te 's-Gravenhage, Departement van Koloniën.
Voordrachten over onderwerpen van Indisch economisch-politieken en ethnografischen aard.

W. H. C. DOORMAN, te Soest, Spoorstraat 43.
Voordrachten op het gebied van den mijnbouw.

T. VAN ERP, te 's-Gravenhage, Albertinestraat 12.
1. Hindoe bouw- en sierkunst op Midden-Java.
2. De Boroboedoer.
3. Boeddhistische legenden in de sculpturen van den Boroboedoer.
4. De Mendoet tempel.
5. Het Laro Djonggrang-tempelcomplex te Prambanan.
6. Het ornament in de Hindoe-kunst op Midden-Java.

Pater JOS. F. A. FRENCKEN, te Maastricht, Tongersche straat 53.
1. Causeriën. *a.* R. K. Missieleven in Ned. Oost-Indië. *b.* De R. K. Missie op Java.
2. Lezingen. *a.* De invloed van den R. K. Missiearbeid op de beschaving van Ned. Oost-Indië. *b.* Een interessant volk in de R. K. Missie van Flores (Lamalera op het eiland Lomblen).

W. J. GIEL, te 's-Gravenhage, Schuytstraat 100.
1. De verschillende rassen en volken in den Oost-Indischen Archipel (uiterlijk, zeden en gewoonten).
2. Bali en de Baliërs.
3. De Bataks en de Bataklanden.
4. De Islam en het Animisme.
5. Oud- en hedendaagsch Hindoeisme in den Oost-Indischen Archipel.
6. De Europeesche cultures in Ned.-Indië (naar keuze 1 tot 3 cultures per voordracht).
7. Het leven en werken van den Europeaan in Ned.-Indië.
8. Het Nederlandsch bestuur over Ned.-Indië.

J. GODDARD, te Rotterdam, Vijverweg 46.
1. Sumatra's Oostkust („Deli" en de „Delianen").
2. De cultures der Oostkust van Sumatra.
3. Indische kunstnijverheid.
   Bij 1 en 3 behalve lichtbeelden ook demonstratie-materiaal.

GONGGRIJP, te 's-Gravenhage, Van Bleiswijkstraat 143.
1. Het volkscredietwezen in Nederlandsch-Indië.
2. Het crediet in de Indische volkshuishouding.
3. Het arbeidsvraagstuk in Nederlandsch-Indië.

J. W. GUNNING, te Noordwijkerhout, „De Zandhorst".
1. Inlandsch onderwijs (waar het bij dit onderwijs om gaat; wat gedaan werd in de dagen der Compagnie; wat de zending voor het volksonderwijs deed en welke resultaten zij verkreeg; het Gouvernements-onderwijs in 1906).
2. Inlandsch onderwijs (het volksonderwijs, beginselen en verdere ontwikkeling; particulier of Staatsorganisatie?; het voortgezet onderwijs, speciaal de Hollandsch-Inlandsche scholen; de Indische grondslag van het onderwijs).
3. De Protestantsche Zending (haar beteekenis voor de opvoeding der Indiërs en haar goed recht).
   Alle zonder lichtbeelden.

H. JANSEN, te Bussum, Hamerstraat 25.
Causerieën over het pionierswerk op de eilanden Boeroe en Taliaboe.

HERMEN J. JACOBS, te 's-Gravenhage, Valkenboschkade 455.
1. Land en volk van Suriname.
2. Het boschwezen in Suriname.
3. De Indianen in Suriname.

JOUSTRA, te Leiden, Schelpenkade 39.
1. Sumatra in het algemeen.
2. De [illegible]
3. [illegible]
4. [illegible] onderwerpen, Ned.-Indië betreffend.

Prof. Mr. J. C. KIELSTRA, te Wageningen, Bergweg.
Onderwerpen op het gebied van koloniale politiek of koloniaal-economische toestanden en verhoudingen.

JOHAN KONING, te Wijk aan Zee, Villa Cornelia.
1. Het leven van den Europeaan in Indië.
2. De Indische nijverheid en handel.
3. De Indische groot-cultures.
4. Deli, het goudland.
5. Indische steden en dorpen.
6. Soerabaia, Indië's eerste handelsstad.
7. Het Animisme in den Archipel.
8. D, Kloet-uitbarsting van 1919 en hare gevolgen.
9. Het Toba-meer.
10. Nederlandsch-Indië in de litteratuur.
11. De geschiedenis en de taak der Indische dagbladpers.

Dr. J. C. KONINGSBERGER, te Utrecht, Alex Numank. 6.
1. Flora en fauna van het Indische strand.
2. Eenige bijzonderheden van de tropische plantenwereld.
3. De Indische fauna tijdens de avondschemering.
4. De tropische fauna in het dagelijksch leven van den Europeaan in Ned.-Indië.
5. De blijvende beteekenis van Indië voor Nederland.
6. De industrieele ontwikkeling van Indië.
   2 en 4 met demonstratie-materiaal.

P. M. LIEBERT, te Lochem.
1. IJdelheid der ijdelheden. Eene schets uit het Lampongsche volks- en liefdeleven.
2. De voornaamste Indische cultures (rijst, thee, suiker, tabak, koffie).

M. LINDENBORN, te Rotterdam, Heemraadssingel 129.
1. De Protestantsche zending in Ned.-Indië.
2. Het ontwaken van Ned.-Indië en wat dit van Nederland vraagt.
3. Het onderwijs in Ned.-Indië.
4. De animistische Heidenen van Zuid-Oost Celebes.

Pater F. VAN LITH, te Katwijk a/d. Rijn, St. Willebrord-College.
1. Het geheim van den Javaan (de verklaring van zijn voor ons raadselachtig karakter).
2. De Herzieningscommissie.
3. De thans gewenschte politiek van Nederland ten opzichte van Ned.-Indië (zelfbestuur van Indië).
4. Het scholenstelsel op Java.
5. De stichting der Java-missie, Moentilan en zijn succes.
6. Het opleven van het Javaansche nationalisme.
7. Het herstellen der vóórgeschiedenis van Java.
8. Onze reis naar de Philippijnen (de Regeeringscommissie tot onderzoek van het onderwijs op de Philippijnen).

Prof. Dr. J. J. VAN LOGHEM, te Amsterdam, Mauritskade 57.
1. Epidemiebestrijding in Ned.-Indië.

MICHELSEN, te 's-Gravenhage, Galileïstraat 8.
1. Eene reis naar en verblijf in de kolonie Curaçao.

Dr. E. C. JUL. MOHR, te Overveen, Zijlweg 25.
1. De bodem van Ned. Oost-Indië.

2. De groote lijnen der geologie van Ned.-Indië, of van onderdeelen als Java en Sumatra.
3. Kleine en groote nijverheid in Indië en de natuurlijke gegevens daarvoor.
4. Het verband tusschen de cultures en de plaats waar zij in Indië gedreven worden.
   Met demonstratie.

Prof. Dr. A. PULLE, te Utrecht, Willem Barentzstraat 83.
1. De derde Nederlandsche expeditie naar het Sneeuwgebergte van Ned. Nieuw-Guinea (behalve lichtbeelden ook demonstratie-materiaal).
2. Eene expeditie in de binnenlanden van Suriname naar aanleiding van reizen van den spreker in 1902—1903 en 1[illegible]
3. De plantengroei van de Nederlandsche koloniën (behalve lichtbeelden ook demonstratie-materiaal).
4. De theecultuur op Java.
5. De kinacultuur op Java.
6. Rubber en getah-pertja in Ned.-Indië.
   4, 5 en 6 kunnen tot eene reeks vereenigd worden.

P. J. VAN RAVESTEIJN, te Hilversum, Heuvellaan 11.
1. Een reisje over Java.
2. Een blik in het Javaansche volksleven.
3. Een blik in het leven van den Europeaan in Ned.-Indië.
4. Blank en Bruin. Iets over het leven en de verhouding van Europeanen en Inlanders.
5. Atjeh en de Atjehers.
6. De werking der natuurkrachten in Ned.-Indië.
7. Nieuwe geestelijke stroomingen in Indië (zonder lichtbeelden).
8. Het Tengger gebergte en de Bromo.
   Het Hindoeïsme als beschavingsfactor op Java.
10. Het Animisme in den Oost-Indischen Archipel.
11. De Islam in Ned. Oost-Indië.

Prof. Dr. W. ROEPKE, te Wageningen.
1. Het Javaansche hooggebergte (1 of 2 voordrachten).
2. De plantenwereld van het Javaansche hooggebergte.
3. De cacaocultuur in Indië.
4. Over eenige ziekten en plagen der tropische cultuurgewassen in Indië.
5. Uit het leven der Indische koembangs (houtbijen).
6. Sprinkhanenplagen in Indië.
7. De fotografie in de tropen.

J. L. D. VAN DER ROEST, te Utrecht, Oude Gracht 348bis.
1. Het belang van Indië voor Nederland en omgekeerd.
2. Volksstammen.
3. Nederzettingen.
4. Huiselijk leven.
5. Animisme; Fetisisme; Sjamanisme; Spiritisme; Zending.
6. Hindoeïsme.
7. Mohammedanisme.
   1 zonder lichtbeelden.
   5 desgewenscht met demonstratie van enkele voorwerpen.

E. ROODHUYZEN, te Amersfoort, Prinses Marielaan 18.
1. De tabakscultuur in Deli.
2. De Gordel van smaragd.

Mevrouw C. J. RUTTEN-PEKELHARING, te Utrecht, Cornelis Evertsenstraat 7.
1. Indische oerbosschen (1 tot 3 voordrachten).
2. Planten en dieren, die men, buiten de hoofdsteden, dikwijls te zien krijgt.
3. Plaatjes met praatjes.
4. Wat huisvrouwen in Indië zooal weten moeten.

N. SCHELTEMA, te Rijswijk, Westerbro.
1. Java (causerie).
2. Ned.-Indië (causerie).
3. Ned.-Indië en de bedevaart naar Mekka.

E. L. K. SCHMÜLLING, te 's-Gravenhage, Statenlaan 119.
Voordrachten op het gebied der landbouweconomie, in het bijzonder met betrekking tot Java en Madoera.

Prof. C. SPAT, te Rijswijk, Julianastraat 8.
Onderwerpen op het gebied van de volkenkunde van Ned.-Indië.

Prof. D. G. STIBBE, te 's-Gravenhage, Sweelinckstraat 126.
1. Indië in den overgang.

K. SUPHEERT, te Beilen.
1. Land en volk der kolonie Curaçao (behalve lichtbeelden ook demonstratie-materiaal).
2. Voor eene reeks van drie voordrachten over Curaçao:
   1. Geschiedenis en aardrijkskundige bijzonderheden.
   2. Middelen van bestaan. 3. Bevolking.

Prof. Dr. J. Ph. VOGEL, te Leiden, Noordeindsplein 4a.
Voordrachten op het gebied van Oud-Indische cultuur- en litteratuurgeschiedenis, vooral archaeologie en kunstgeschiedenis (een en ander in verband met Java).

Dr. J. G. C. VRIENS, te Nijmegen, Parkweg 124.
1. Rubber. 2. Tabak. 3. Thee. (Behalve lichtbeelden ook demonstratie-materiaal).

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

L. VAN VUUREN, te Amsterdam, Weesperzijde 36.
1. Inleiding tot de physisch-geografische verhoudingen van den Austraal-Aziatischen Archipel.
2. Inleiding tot de economisch-geografische wereldligging van den Austraal-Aziatischen Archipel, in aansluiting aan de physische factoren.
3. De koraalvormingen in onzen Archipel.
4. Onze Archipel in het licht der hypothese van Wegener.
5. Atjeh.
6. Sumatra's Oostkust.
7. De tramaanleg op Zuid-Celebes.

H. F. WAGENAAR REISIGER, te Haarlem, Groote Houtstraat 93.
1. Mijne reizen over Java en Sumatra.

Mevr. M. C. VAN ZEGGELEN, te Haarlem, Floraplein 28.
1. Onder het volk van Zuid-Celebes (lezing van eigen schetsen).

Dr. H. H. ZEIJLSTRA Fzn., te Deventer, Zwolsche weg 65.
1. Caoutchouc- en de caoutchouccultuur in Ned.-Indië.
2. De groote cultures van Ned.-Indië.
3. Java's plantengroei (behalve lichtbeelden ook demonstratie-materiaal).

Het Comité verleent geen bemiddeling bij het uitnoodigen van sprekers en bij het vaststellen van honorarium en verdere voorwaarden. Het Comité is evenwel bereid van advies te dienen bij de keuze van sprekers en onderwerpen.

Voor zooverre niet het tegendeel vermeld is, worden de voordrachten verduidelijkt door lichtbeelden.

Het Koloniaal Instituut, Plantage Middenlaan 15, te Amsterdam, stelt tot dat doel op aanvrage van den spreker lantaarnplaten ter beschikking à ƒ 0.05 per plaatje (per lezing); de porto-onkosten worden in rekening gebracht; de terugzending moet franco geschieden, zoo mogelijk per bode of postpakket; voor lichtbeelden, die in ernstig geschonden of gebroken staat of in het geheel niet worden terug ontvangen, m[illegible]raiktoener de kosten van vervanging vergoeden.

Een catalogus van de lantaarnplaatverzameling 1917 is voor den prijs van ƒ 1.— verkrijgbaar. De nieuwe catalogus 1922 is in bewerking; deze verschijnt echter niet zooals de vorige in één, maar in afzonderlijke boekjes, teneinde de gebruikers in staat te stellen slechts die boekjes aan te schaffen, die op hun onderwerp betrekking hebben; de indeeling in 20 groepen is echter behouden gebleven.

Van den nieuwen catalogus zijn reeds verschenen:

Groep	3.	Noord-Sumatra (Gouv. Atjeh en Ond., Res. Oostkust v. Sumatra, Res. Tapanoeli ...	ƒ 0.50
		Zuid-Sumatra (Res. Riouw en Ond., Res. Sum. Westkust, Res. Djambi, Benkoelen, Palembang en Lampongsche districten) ...	„ 0.25
		Eilanden om Sumatra	„ 0.20
„	4.	Borneo	„ 0.25
„	5.	Molukken	„ 0.25
		Nieuw-Guinea	„ 0.30
		Kleine Soenda Eilanden	„ 0.35
„	8.	Tabakscultuur	„ 0.25
		Rijstcultuur	„ 0.25
„	10.	Geologie	„ 0.35
„	13.	Godsdienst	„ 0.40
„	11.	Typen der Bevolking	„ 0.50
„	20.	Vorstelijke personen, Rijks Grooten, Hoofden en Aanzienlijken, Hunne Woningen en Merkwaardigheden	„ 0.30

Voor het uitleenen van films, waarvan, op aanvrage, aan het Algemeen Secretariaat van het Koloniaal Instituut kosteloos een catalogus verkrijgbaar is, wordt, behalve restitutie van de gemaakte onkosten, nog een kleine vergoeding bedongen van 1 cent per M. en per demonstratie.

Deventer, 15 September 1922.
Zwolsche weg 65.

De Secretaris van het Comité,
H. H. ZEIJLSTRA Fzn.

Mutaties van 27 Sept. tot 4 Oct. 1922.

Nieuwe Leden.

Onderstaande leden zijn lid geworden *nà* 1 October j.l. (Zie Art. 2 van het Huishoudelijk Reglement van het Hoofdbestuur).

Mevr. Th. W. Klein de Boer, Den Haag, van Bleiswijkstraat 64, ƒ 5.

Th. H. Elfers, Onderw. 1e kl., Den Haag, Juliana van Stolberglaan 86, ƒ 5.

W. Heinsius, Onderw. 1e kl., Den Haag, Frankenslag 308, ƒ 5.

A. H. Maas Geesteranus, Ass.-Res., Den Haag, Frankenslag 87, ƒ 5.

C. A. Behouden, Arnhem, Prins Hendrikstraat 50, ƒ 5.

J. A. van Leenhoff, Gezaghebber B. B., Oosterbeek, Utrechtsche Straatweg 55, ƒ 5.

W. H. Gerritsen, Ambtenaar B. B., Oosterbeek, Pieterbergscheweg 20, ƒ 5.

F. W. Stammeshaus, Gezaghebber B. B., Utrecht, Jacob Geelstraat 9, ƒ 5.

L. D. J. Reeser, Directeur H. B. S. te Semarang, Utrecht, Stadhouderslaan 26, ƒ 5.

R. Appel, Commies Ned. Spoorwegen, Amsterdam, Kerkstraat 241, ƒ 5.

G. J. Kallansee, Onderluitenant der Art., Alkmaar, Nieuwe Sloot B 1, ƒ 5.

J. B. C. van den Dorpel, Onderwijzer, Zeilberg-Deurne (N.-Br.), ƒ 5.

G. Drissen, Administrateur Thee-onderneming Tjioemboeleuit, bij Bandoeng, ƒ 5.

Contributieverhooging.

L. F. Dingemans, Resident van Kediri, van ƒ 5 op ƒ 12.

Afschrijven.

Mevr. J. C. de Neve-Fokker, Den Haag, Boreelstraat 3 (overleden).

Mevr. H. M. Zuur, Den Haag, Stadhouderslaan 98.

A. Rhee, Breda, Ginnekenstraat 137.

F. B. Hattink, Leerling Landbouwschool, Deventer, 2e Weerdsweg 3.

F. Wiebes, Leerling Landbouwschool, Deventer, 2e Weerdsweg 3.

Adresveranderingen.

H. F. Creutzberg, Hoofdbeheerder Pandhuisdienst, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 254 naar: Valkenboschkade 469.

B. J. Visscher, Oud-Inspecteur Inl. Onderwijs, Den Haag, van: Sneeuwbalstraat 212 naar: Goudsbloemstraat 81.

A. J. Barto, Off. v. Gez. 1e kl., van: Den Haag, Waldeck Pyrmontkade 111; naar: Dordrecht, Reeweg 6.

R. Birckenhauer, Oud-Voorzitter Com. v. Best. N.-I. S., Den Haag, van: Celebesstr. 78 naar: Blankenburgstr. 51.

A. D. E. Abendanon, Den Haag, van: Van Aerssenstraat 254 naar: Laan v. Meerdervoort 370.

J. Gewaij, Den Haag, van: Van Lumeystraat 85 naar: van Weede van Dijkveldstraat 60.

K. F. A. Zeiler, Kap. Inf., van: Amersfoort, Laantje 3, naar: Den Haag, Ieplaan 3, ƒ 5.

H. J. van Haeften, Contr. B. B., van: Hilversum naar: Den Haag, Daguerrestraat 80, ƒ 5.

H. Kemper, Leerling Landbouwschool, Deventer, van: Eendrachtsweg 20 naar: Sallandstraat 58.

Jonkvrouwe J. E. Schuurbecque Boeye, van: Bad Boll naar: Groningen, Eemskanaal 2, ƒ 3.

H. Bielke, Zendeling, Zeist, van: Zusterplein 24 naar: Zusterplein 18.

J. Rottier, Leeraar H. B. S., van: Leeuwarden naar: Den Haag, Berkstraat 24, ƒ 5.

G. Mulder, Off. v. Gez. 1e kl., van: Bussum naar: Amsterdam, Nassaukade 110 ƒ 5 (heeft de contr. '22 reeds betaald).

J. Suys, Leeraar H.B.S., van: Soerabaija naar: Leiden, Oude Singel 10, ƒ 5 (heeft de contr. '22 reeds betaald).

J. van der Zwaal, Adm. Ambt. B. B., van: Utrecht, Oudkerkhof 47, naar: Weltevreden, Dep. B. B.

Mej. B. J. Meijerink, Hoofdverpleegster, van: Zutphen naar: Lawang.

Mr. P. A. Blauw, Ambt. Dep. van Justitie, van: Bandoeng, Oranjeplein 3, naar: Weltevreden, Nw. Tamarindelaan 4.

J. Jongejans, Controleur B. B., van: Weltevreden, Dep. B. B., naar: Residentie Sumatra's Westkust.

J. G. van Tertholen, Onderw. 1e kl., van: Weltevreden, Dep. v. Ond., naar: Djatiroto (Java).

R. W. Kofman, wd. Gezaghebber B. B., van: Ternate naar: Geser (residentie Ambon).

W. H. Bakker, Politieopziener 2e kl. Veldpolitie, van: Buitenzorg naar: Tidar, Magelang.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER te Solo (Java).

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. Hietink, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door Th. A. C. Comvalius. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.

e. **„Ontwaakt”.** Ter nagedachtenis aan Corn. W. Blijd, door Th. A. C. Comvalius te Paramaribo.
Prijs: **f 1.50.**

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
Lessen in Moderne Talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Opleiding admissie examen H.B.S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtigen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.